Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 135 (14155) | 1973 оной июнийн 10, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

үнөөдэр—хүнгэн промышленнос-иин хүдэлмэрилэгшэдэй үдэр

үхэсоюзна социалис үрысөөндэ хабаадагшын үгэ

УЯЛГАМНАЙ ҮРИД ДҮҮРГЭГДЭЭ

З. Г. КЛЮЧНИКОВА,
лаан-Үдын сэмбын фабрикын нэхэгшэ, коммунис ажалай ударник

Үнгэрһэн жэлэй октябрь һарада оро-йнай ниислэл Москва хотодо яармаг гэргэгдөө бэлэй. Энэ яармагта сэмбэ хэдэг олохон фабрикын коллективүүд баадалсаһан юм. Манай фабрикын кол-ктив «Раджана», «Баянгол» гэһэн сэм-яармагта эльгээгээ һэн. Энэ бүдые-ай хубсаһа оёдог фабрикануудай тү-элэгшэд ехэл һайшаажа, худалдан аба-захил хэһэн байна. Һайн шанартай мбэ ехээр нэхэжэ, ажалшадайнгаа илтые хүсэд хангаха уялгаяа фабри-инай хүдэлмэришэн бүхэн мэдэрнэ шэ. Тимэһээл утаһа ээрэгшэд, орёог д, сэмбэ нэхэгшэд, инженерно-техни-скэ мэргэжэлтэд ажалдаа харюусалга тэйгээр хандажа, эдэбхи үүсхэлтэй-эр хүдэлнэ бшуу.

Цехүүдэй, мастерска участогуудай, хү-лмэришэдэй дунда социалис мүрысөөн энөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй. Энэ мүры-өндэ эрхимлэхэ гэжэ хүдэлмэришэн бү-н эрмэлзэнэ.

Сэмбэ нэхэгшэдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ эрхимлэжэ гарахын тула дүй дүршэл, мэргэжэл шадабари, бэлигшье хэрэгтэй гээд һанагшаб. Зарим хүдэлмэрилэгшэд яһала оролдожо хүдэлдэг. Сэмбэ нэхэдэг станогуудаа минута соошье зогсоонгүй хүдэлгэхэ гэжэ эрмэлзэдэг. Теэд булта хүдэлмэрилэгшэд һанаһандаа хүрэжэ шададаггүй. Зарим нэхэгшэд утаһанай таһархада гү, али «онгосоёо» һэлгэхэдээ, ехэ сагаа гээдэг байха юм. Энээн дээрэһээ станогууд удаан мнин байжа, сэмбэ багаар нэхэгдэнэ бшуу. Нүгөө зариман ажалдаа ерэһээр лэ станогуудаа һайса шалгангүйгөөр хүдэлгэжэ ородог. Дутуу юумэнүүдыень усадхангүйгөөр, тоһодожо сэбэрлэнгүйгөөр станогуудые хүдэлгэхэдэ, утаһан таһардаг, бүд һулаар нэхэгдэжэ, голодоһон гарахаяа һанадаг. Станогуудаа наринаар шалгажа үзөөд, слесарьнүүдые дуудажа, дутуу дунда юумыень усадхаад, яаран тэбдэнгүйгөөр ажалаа эхилээ һаа, амжалта туйлаһан лэ байха гээд һанагшаб. Тингэжэ залуу хүдэлмэришэдтэ ойлгуулдагшье байнаб.

«Станогуудые хүдэлгөөл һаа, бүд нэхэгдэхэ юм бэшэ гү» гээд зариман һанадаг. Арба юһэн жэлэй саана сэмбэ нэхэдэг цехтэ ороходоо, бишье тингэжэ һанагша һэм. Үнэн дээрээ тимэ бэшэ байшоо. Һайн шанартай сэмбэ нэхэхын тула бүд нэхэхэ технологи, хамаг түхеэрэлгэеэ табан хургандаал адляар мэдэхэ хэрэгтэй. Ушар нимэһээ һураха, һураха, үшөө дахин һураха гэһэн зорилго урдаа табяа һэм. Үнинэй хүдэлмэришэдэй дүршэл шадабарие халан абахые оролдогдоо. Сэмбэ нэхэгшын мэргэжэл шудалхань, тимэ бэлэн бэшэ юм гэжэ өөрынгөө дүршэл дээрэһээ хэлэхэ байнаб. Заримдаа уйлахааршье саг тохёолдодог бэлэй. Тиигэбэшье энэ мэргэжэл шудалжал һалахаб гэһэн эрмэлзэлһээ хэзээдэшье хахасадаггүй һэм.

Намтай хамта тус фабрикада хүдэлхөөр ерэһэн Л. И. Королёва, Е. С. Синицкая, Г. М. Емельянова гэгшэд мүнөө габшагай түрүү ажалаараа фабрика соогоо суурхаһа. Сэмбэ нэхэгшэд Евдокия Петровна Синицкая, Мария Андреевна Фомина гэгшэд юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлэй даабари байгша оной июниин 30-да дүүргэхээр социалис уялга абаа бэлэй. Эдэнэр энэ хараа зорилгоёо 26 үдэрөөр уридшалан дүүргэжэ, олоной анхарал татаа.

Эдэнэр яагаад имэ амжалта туйлаба хаб? Һайн материалаар хангажа, эдэнэртэ онсо анхарал табяа ха гү? Үгы аа даа. Эдэнэр өөрынгөө оролдосо шадабариингаа ашаар лэ имэ һайн үрэ дүн туйлана ха юм. Жэшээлхэдэ, үнинэй нэхэгшэ Евдокия Синицкая таһарһан утаһа 16 секунда соо холбохо нормые 11 секундада оруулаа. Станогой онгосо һэлгэхэдээ, 2—3 секунда гаргашална. Ингэжэ ажалай секунда бүхэниие хүсэд хэрэглэжэ, һайн шанартай продукци ехээр гаргадаг байха юм. Дээрэ дурдагдаһан түрүү хүдэлмэришэд халаан бүриингөө даабариһаа гадуур 4—5 метр сэмбэ нэхэжэ, эрхим ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

Манай цех соо сэмбэ нэхэхэ шэнэ станогууд тодхогдожо эхилээ. СТБ-2-216 түхэлэй станогууд хуушанай станогуудһаа һурагтүй хүсэтэй байха юм. Һайн бэлэдхэлтэй сэмбэ нэхэгшэ нэгэ доро дүрбэ-табан станог хүдэлгэжэ, халаан соогоо 100-гаад метр сэмбэ нэхэнэ. Жэшээлэн хэлэбэл, залуу нэхэгшэ Галина Фёдорова мүнөө дүрбэн станог хүдэлгэнэ. Халаан бүриингөө даабари 10—15 процентээр үлүүлэн дүүргэжэ, бүхы продукцияа эрхим шанартайгаар техническэ хиналтын таһагта тушаажа байдаг. Залуу мэргэжэлтэдэй дунда һаяшаг үнгэргэгдэһэн конкурсдо тэрэ хабаадалсажа, чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө.

Фабрикымнай үнинэй хүдэлмэришэн Валентина Макаровна Ведутова мэргэжэл шадабаряараа олоной дундаһаа шалгаржал байдаг. Сэмбэ нэхэгшэдэй бүхэроссиин конкурсдо тэрэ хабаадалсажа, гурбадахи һуури эзэлээд, үнэтэ бэлэгээр шагнагдаа.

Хамта хүдэлдэг басагадайнгаа амжалтаар омогорхон, тэдэнһээ гээгдэнгүйгөөр хүдэлхэ гэжэ өөрөөшье оролдодог байнаб. Би хорёод шахуу жэлдэ сэмбэ нэхэнэб. Энэ саг соо нилээд олон басагадые өөрынгөө мэргэжэлдэ һургаһан бэээб. Үнгэрһэн табан жэлдэ түсэбһөө гадуур ехэ бүд нэхэжэ гаргаа һэм. Ажалайм туйлалтануудые парти, правительство үндэрөөр сэгнэжэ, Октябрьска Революциин орденоор шагнаа бэлэй. 1970 ондо «РСФСР-эй эрхим нэхэгшэ» гэһэн үндэр нэрэ зэргэ намда олгоо һэн.

Энэ үндэр хайра шагналыень үнэн сэхэ ажалаараа харюулха гэһэн зорилго урдаа табинхайб. Үдэр бүриингөө даабари үлүүлэн дүүргэхэ хэрэгтэ ехэ анхарал хандуулнаб. Продукциин шанар һайжаруулхые оролдоноб. Һүүлэй наймаан жэл соо нэгэшье голодоһо гаргангүйгөөр бүхы продукцияа эрхим шанартайгаар техническэ хиналтын таһагта тушаанаб. Юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлэй даабари июниин 4-дэ дүүргэөд, мүнөө 1974 оной түсэбөөр хүдэлжэ эхилэнхэйб. Манай цехэй олохон хүдэлмэришэд юһэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй даабари дүүргэхэ тээшээ боложо байна.

Фабрикымнай хүдэлмэришэд энэ жэлэй эхинһээ эршэмтэй шангаар хүдэлнэ. Таба һарын даабариһаа гадуур 10 мянган метр сэмбэ нэхэжэ, продукци худалдаха түсэбөө 960 мянган түхэригөөр үлүүлэн дүүргээбди. Манай фабрикын коллектив саашадаа бүри габшагайгаар хүдэлжэ, ехэ продукци гаргахын түлөө тэмсэнэ. Бидэнэр жэлһээ жэл бүри шэнэ продукци гарганабди. Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойдо зорюулан, «Юбилейный», «Ангара», «Альфа», «Элита» гэһэн сэмбэ нэхэжэ эхилхэмнай. Һаяшаг Москва хотодо үнгэргэгдэһэн «Росглавшерсть» главкын техническэ совет дээрэ шэнэ продукциемнай хаража үзэхэдөө, һайн сэгнэлтэ үгөө.

Манай фабрикын коллектив байгша оной түрүүшын хахад жэлэй даабариһаа гадуур 8 мянган метр бүд нэхэжэ, Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойе ажалай шэнэ амжалтаар угтаха гэһэн уялга абаа һэн. Энэ зорилгоёо нэгэ һараар уридшалан дүүргээбди.

Шэнэ газар элдүүрилгэ

ТҮСЭБ ҮЛҮҮЛЭГДЭЭ

Хурамхаанай аймагай ажахынууд шэнэ газар элдүүрилхэ уялгаяа үлүүлэн дүүргэбэ

Аймагай колхоз болон совхозуудай механизаторнууд юһэдэхи табан жэлэй шиидхэхы удха шанартай гурбадахи жэлдэ орооһо таряанай, тэжээлэй ургамалнуудай баян ургаса хуряахаар зоригжоод, энэ хабартаа 2500 гектар шэнэ газар элдүүрилжэ, тарялангай талмай улам үргэдхэхэ гэжэ шиидэһэн байгаа. Абаһан социалис уялгаяа амжалтатайгаар дүүргэхын тула механизаторнууд бүхы хүсэ шадалаа элсүүлэн, эдэбхи үүсхэл ехэтэйгээр ажаллаа. Тэдэнэр тракторнуудаа бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха асуудалда онсо анхарал хандуулан хүдэлөө.

Колхоз болон совхозуудай механизаторнууд абаһан уялгаяа амжалтатай бэелүүлһэн тухайгаа һаяхан баяр баясхалантайгаар мэдээсэбэ. Июниин дүрбэнэй байдалаар аймаг дотор хамта дээрээ 268 гектар шэнэ газар хахалагдаһан байна.

Шэнээр хахалагдаһан газарай 1600 гектарынь элдүүрилэгдэжэ, 200 гаран гектартань орооһото, үлөөшэ 1400-гаад гектартань тэжээлэй ургамалнууд таригданхай.

Аймагаймнай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд 300 гектар, Һахалиин совхозойхид 200 гектар шэнэ газар хахалха социалис уялга абаһан юм. Тус ажахынуудай механизаторнууд техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглажа, абаһан уялгануудаа аймаг дотороо бултанһаа түрүүлэн бэелүүлһэн байна.

Республикын «Сельхозтехника» нэгэдэлэй Могойтын отделениин механизаторнууд Аргадын совхоздо шэнэ газар хахалха хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байха юм. Энэ отделениин хүсэ ехэтэй тракторнуудые жолоодогшод Б. Доржиев, Н. Урбзаев гэгшэд ажалай үндэр бүтээсэ туйлажа, сугтаа хүдэлдэг нүхэдтөө үльгэр жэшээ харуулан ажаллаһан байна. Тиигэжэ «Сельхозтехникын» механизаторнууд совхозой таряашадта сэгнэшэгүй ехэ туһа хүргэбэ гээшэ.

Хурамхаанай леспромхозой, «Бурводстрой» трестын оньһожоруулагдамал нүүдэл колоннын коллективүүд Дэрээнэй, Гааргын совхозуудай газар дээрэ ажаллажа, тэндэхи ажалшадай шэнэ газар хахалха хэрэгтэ баһал ехэ туһа хүргэһэн байна.

Шэнэ газар элдүүрилхэ хүдэлмэридэ Аргадын совхозой дүршэл ехэтэй механизаторнууд Федор Мишарин, Гатаб Дылыков болон бусад нүхэд оролдосотой һайнаар ажаллажа, һайн үрэ дүнгүүдые туйлажа шадаа. Энэ хабартаа Хурамхаанай совхоздо шэнэ газар элдүүрилхэ тусхай оньһожоруулагдамал отряд эмхидхэгдэһэн байгаа. Тэрэ отрядай механизаторнууд мүн лэ үндэр бүтээсэтэйгээр ажаллажа гараба.

Аймагай колхоз болон совхозуудай, промышленна предприятинуудай механизаторнууд ажалайнгаа амжалтые Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй алдарга ойн һайндэртэ зорюулна. Ажахынуудта шэнэ газар элдүүрилгэ үргэлжэлһөөр.

Г. БАЛДАНОВ,
аймагай Соведэй гүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениин главна агроном.

...ЭЕЭ БҮРИН ОЙЛГОЛСОЛГЫН ...РШОН БАЙДАЛДА

...АГА. (ТАСС). Эконо-...ка Харилсан туһалал-...н Соведэй XXVII сесси ...да болоод тараба.

...ССР-эй правительствын ...лэгшэ Л. Штроугал ...н хүдэлмэри хүтэлбэ-...

...сесси СЭВ-эй гэшүүн ...удай социалис ёһоной ...мическа харилсаа хол-...саашадань улам гүнзэ-...лхэ, нарижуулан һайжа-..., хүгжөөхэ нэгэдхэмэл ...мма бэелүүлгын асуу-...удые бүхы талаарнь ...н хэлсэбэ. XXVI, ...I сессинүүдэйнгээ хоо-...хи үе соо СЭВ-эй эр-...н ажал ябуулга тухай ...дхэхэ комитедэй элид-...зүбшэлэгдөө. Тэрэшэлэн ...хэмэл программын хэм-...ябуулгануудые бэелүүл-...уудалаар СЭВ-эй хэдэ ...комитедүүдэй, саг үр-...н комиссинуудай нэ-...элидхэлнүүдые сесси ...н хэлсээ.

...и тухай коммюнике ...игэжэ тэмдэглэгдэнэ: ...й гэшүүн оронууд со-...с гүрэнүүдээ бүри нягт ...дэлтэй болгохын, ахай ...оной холбоо барисаа-...хижүүлхэ ба үргэдхэ-...ла шухала бүхы юумэ ...

...В-эй гэшүүн оронууд ...нис ба хүдэлмэришэ-...артинуудайнгаа хүтэл-..., ажалшадай оролдол-...элэлгын, дотоодынгоо ...альна, мүнгэнэй бүхы ...арга боломжонуудые ...эһэнэй, экономическа ...учно-техническэ үргэн ...аа холбоо бэелүүлһэ-...ээр, арадай ажахын ...үдые амжалтатайгаар ...лэн, 1972 ондо, урда ...жэлнүүдэйхидэ ад-...арадайнгаа ажахые саа-... хүгжөөхэ, экономи-...хүсэ шадалаа, полити-...нэгэдэлээ улам бэхи-...хэрэгтэ шэнэ амжал-...ые туйлаа.

...эй гэшүүн оронуудай ...оной национальна до-...хы дээрээ 1970 оной-...11,6 процентээр нэмэ-...йна. Һүүлэй хоёр жэ-...турша соо СЭВ-эй гэ-...оронуудтахи промыш-...үйлэдбэриин ургалта ...дээрээ 15 процент ...й болоо. Гэхэ зуура ...ти капиталис оронууд-...нь 8,8 процент боло-...йна. СЭВ-эй гэшүүн ...дтахи арадуудай бай-...лам һайжараа.

...эй гэшүүн оронуудай ...с ёһоной экономиче-...арилсаа холбоон саа-... улам гүнзэгыржэ, ...ржа, хүгжэжэ үргэл-... Нэгэдхэмэл програм-...ябуулгэ — эдэ оронуу-...орондын экономиче-...научно-техническэ ха-рилсаа холбооной гол удхань болонхой.

СЭВ-эй гэшүүн оронуудай хоорондын худалдаа наймаан, тэрэшэлэн дэлхэйн бусад оронуудтай эдэнэй хэдэг гадаадын экономическа холбоон улам хүгжөөгдөө. СЭВ-эй гэшүүн оронуудай гадаадын худалдаа наймаанай ниитэ хэмжээн 1972 ондо 68,4 миллиард түхэригтэ хүрэһэн байна. Дэлхэйн бүхы оронуудтай СЭВ-эй гэшүүн оронуудай хэдэг гадаадын худалдаа наймаанай эрьесэ, 1971 онойхитой жэшэбэл, 10,4 процентээр, өөһэд хоорондынь худалдаа наймаан—10,2 процентээр нэмээ.

Амгалан ёһоор харилсан оршохо тухай ленинскэ гол ёһонуудые уласхоорондын харилсаанда батадхаха, уласхоорондын шахардуу байдал һуларуулха зорилгоор СЭВ-эй гэшүүн оронуудай баримталан бэелүүлдэг эб найрамдалта эдэбхи түгэс политикань социально-экономическа ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондын, илангаяа Европодохи, али али талада ашагтай экономическа, научно-техническэ холбоо улам үргэдхэхэ арга олгоно гэжэ сесси ханангяар тэмдэглэбэ. Бусад оронуудтай экономическа харилсаа холбоогоо, ниитын ба гүрэнэй байгуулалтаһаань дулдыдангүй, тэгшэ эрхэтэй, али али талада ашагтай, дотоодынгоо хэрэгүүдтэ хамаардаггүй байлгын үндэһөөр, экономическа харилсаа холбоо хүгжөөхөөр бэлэн байһанаа СЭВ-эй гэшүүн оронууд дахинаа лаблан батална.

1972—1973 онуудай программатай зохилдуулан, 1976—1980 онуудай туршада СЭВ-эй гэшүүн оронуудай арадай ажахые хүгжөөхэ түсэбүүдые тааралдуулан табиха хүдэлмэри хэгдэжэ эхилэнхэй; экономическа политикын гол асуудалнуудаар СЭВ-эй органуудай хоорондын зүбшэлэлгэнүүд үнгэргэгдөө гэжэ сесси тэмдэглэбэ.

НРБ-гэй, ВНР-эй, ГДР-эй, ПНР-эй, СРР-эй, СССР-эй, ЧССР-эй түбэй түсэблэлгын зургаануудай түрүүлэгшэнэр правительствануудайнгаа даалгабаряар, жэл соо 500 мянган тонно асбест үгэхэ хүсэтэй, Советскэ Союздахи Киембаевска асбестын горно-шанаржуулгын комбинадай барилгые хамтааран бүтээхэ тухай генеральна хэлсээндэ сессиин үе соо гар табяа.

Элшэ хүсэнэй, түлишын гол зүйлнүүдээр, тэрэ тоодо ядерна хүсэнэй талаар, СЭВ-эй гэшүүн оронуудай хэрэглэжэ хангаха, түүхэй эдүүдэй гол һалбаринуудые хүгжөөхын тула оронуудайнгаа хоорондын харилсаа холбоо гүнзэгырүүлхэ ашаг үрэтэй аргануудые тодорхойлон хараалха хэрэгтэ саашанхи ажал ябуулгаяа зорюулхыень, Түсэблэлгын талаар харилсаа холбоо бэелүүлдэг СЭВ-эй комитедтэ, Соведэй бусад зургаануудта сесси даалгаба.

СЭВ-эй гэшүүн оронуудай экономическа хүгжэлтын хэм хэмжээе ойртуулха ба тэгшэдхэхэ ябуулгатай холбоотой асуудалнуудые нэгэдхэмэл программатай зохилдуулан, гол түлэб хараада абахыень, СЭВ-эй гэшүүн оронуудта сесси һанамжалан дурадхаа, Соведэй зургаануудта даалгаа.

1976—1980 онуудта, бүришье удаан болзор соо СЭВ-эй гэшүүн оронуудай харилсаа холбоо хэхэ эрдэм, техникын гол шэглэлнүүд, шухала зорилгонууд тодорхойлогдобо.

Оршон тойронхи байгаалида хабаатай асуудалнуудаар һонирходог бүхы оронуудтай, уласхоорондын эмхинүүдтэй СЭВ-эй гэшүүн оронуудай хэдэг олон талын харилсаа холбоое нилээд үргэдхэхэ гэжэ сессиин шиидхэбэринүүд дотор хараалагдана. Оршон тойронхи байгаали, худар хорото бодосуудай хаягдалгые шадаал һаа ехээр хорооход, энэ хамтын ябуулгын үрэ дүнгүүдые нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлгэ түргэдхэхэ зорилготой харилсаа холбоогоо улам гүнзэгырүүлхыень СЭВ-эй гэшүүн оронуудта, СФРЮ-дэ сесси һанамжалан дурадхаба.

Машина бүтээдэг предприятинуудай продукциин гол зүйлнүүдые үйлэдбэрилгээе тусхай мэргэжэлтэй болгохо, хамжаалан эрхилхэ, СЭВ-эй гэшүүн оронуудай эрилтэ хэрэглэмжэ хангаха дурадхалнуудые бэлдэхэ хүдэлмэри һаяар дүүргэхыень. Машина бүтээлгын талаар СЭВ-эй саг үргэлжын комиссида сесси даалгаа.

СЭВ-эй гэшүүн оронуудта үргэн хэрэглэлэй эд товарнуудые бүтээлгын хэмжээнэй ехэ боложо байһые тэмдэглэн, коммюнике дотор нигэжэ дурдагдана: хүнгэн промышленностиин эд хэрэгсэлнүүдые үйлэдбэрилгэ, абалсалга нилээд ехэ хэмжээтэй болоо. 1971-1972 онуудай турша соо арадай хэрэглэлэй эд бараануудые СЭВ-эй гэшүүн оронуудай хоорондоо абалсалга 26,5 процентээр нэмэһэн байна. Эрхим шанартай, шэнэ түхэлэй эд товарнуудай талаар хүн зоной эрилтэ хэрэглэмжые бүри хүсэд дүүрэнээр хангаха, СЭВ-эй гэшүүн оронуудай дотоодын дэлгүүрнүүдтэ гаргагдадаг хүнгэн промышленностиин эдлэл хэрэгсэлнүүдэй сортнуудые үргэдхэхын тула, тимэ зүйлнүүдые абалсалга ба сорт андалдалга үргэнөөр хэрэглэхэ асуудалнуудта сессиин онсо анхарал хандуулагдаа. Эдэ оронуудта зорюулагдаһан тодорхой һанамжа дурадхалнууд. Хүнгэн промышленностиин талаар СЭВ-эй саг үргэлжын комиссида, Соведэй бусад зургаануудта үгтэхэ даалгабаринууд баталагдаа.

Электрическэ ба почтово холбооной талаар харилсаа гол шэглэлнүүд ба зорилгонуудые сесси һайшаагаа. СЭВ-эй гэшүүн оронуудтахи гүрэнүүд хоорондын эмхинүүдэй зүгһөө, тусхайлан хэлэбэл, Уласхоорондын экономическа харилсаа холбооной, Уласхоорондын инвестиционно банкнуудай ехэ хүдэлмэри ябуулһыень тэмдэглээ. МБЭС-ээр дамжуулан, СЭВ-эй гэшүүн оронуудай этигэмжэтэ банкнуудай хоорондо бэелүүлэгдэдэг тоосооной хамтын хэмжээн 1971 онойхитой жэшэбэл, 1972 ондо 10 процент үлүүтэйгээр нэмэһэн байна.

Дэлхэйн элдэб оронуудай банкнуудтай МБЭС-эй хэдэг харилсаа холбоон үргэдхэгдөө. Дэлхэйн бусад оронуудай банкнуудтай хамта энэ банкын эрхилдэг ябуулгануудай ниитэ хэмжээн. 1971 онойхитой жэшэбэл, 1972 ондо 15,2 процентээр нэмээ. Уласхоорондын инвестиционно банкаар дамжуулан үгтэдэг удаан болзортой, дундуур болзортой урьһа зээлиин гурим улам нарижуулагдаа.

Хүгжэжэ байгаа оронуудай экономико, эрдэм болон техникые дэбжээлгэдэ тон шухала мэргэжэлнүүдтэй үндэһэн кадрнуудые СЭВ-эй гэшүүн оронуудай дээдэ һургуулинуудта һургажа бэлдэлгэдэнь хүгжэжэ байгаа оронуудта туһалхын тула СЭВ-эй стипендиин фонд бии болгохо гэһэн шиидхэбэри энэ сесси баталаа. СЭВ-эй стипендиин фонд 1974-75 оной һуралсалай жэлһээ хүсэндөө орохо гээд хараалагдана.

СЭВ-эй тогтоогдоһоор 25 жэлэй ойн 1975 ондо гүйсэхээ байһантай дашарамдуулан, СЭВ-эй Гүйсэдхэхэ комитедэй хараалһан хэмжээ ябуулгануудые сесси һайшааба.

Нэгэдхэмэл программые, СЭВ-эй XXVI сессиин шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэтэй холбоотой асуудалнуудаар, СЭВ-эй зургаануудай хүдэлмэриие хүтэлбэрилгын асуудалнуудаар СЭВ-эй XXVI, XXVII сессинүүдэй хоорондохи үе соо Гүйсэдхэхэ комитедэй эрхилһэн ажал ябуулгые һайшаагаад, нэгэдхэмэл программа саашадаа дүүргэхэ зорилготой тогтоолнуудые сесси баталан абаба.

СЭВ-эй ГҮЙСЭДКОМОЙ ЗАСЕДАНИ

ПРАГА. (ТАСС). Экономическа Харилсан туһалалсалгын Соведэй Гүйсэдхэхэ комитедэй 63-дахи заседани 1973 оной июниин 7—8-да Прага хотодо болоо.

СЭВ-тэ саг үргэлжэ байхаар томилогдоһон түлөөлэгшэд — СЭВ-эй гэшүүн оронуудай правительствануудай толгойлогшонорой орлогшонор, СЭВ-эй дэргэдэ саг үргэлжэ байха СФРЮ-гэй түлөөлэгшэ — СФРЮ-гэй Союзна гүйсэдхэхы Вечэй гэшүүн Гүйсэдхэхэ комитедэй заседанида хабаадаба. Гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын уялгые дүүргэжэ эхилһэн, Болгариин Арадай Республикын түлөөлэгшэ, НРБ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо Т. Цолов заседаниие хүтэлбэрилөө.

СЭВ-эй XXVII сессиин тогтоолнуудые бэелүүлхэ хүдэлмэри эмхидхэлгэтэй холбоотой асуудалнууд эндэ харагдаад, зохихо шиидхэбэринүүд баталан абтаа.

А. Н. КОСЫГИНТАЙ УУЛЗАЛГАНУУД

ПРАГА. (ТАСС). КПЧ-гэй Генеральна секретарь Г. Гусак СЭВ-эй XXVII сессидэ хабаадажа байгаа Совет делегациие толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинтай июниин 8-да Прагада уулзаа. Тэрэшэлэн КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүд, правительствын Түрүүлэгшэ Л. Штроугал, КПЧ-гэй ЦК-гай секретарь В. Биляк уулзалгада хабаадаба.

☆ ★ ☆

ПРАГА. (ТАСС). СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин июниин 8-да СРР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Г. И. Маурертэй уулзаа. Совет-румыниин харилсаа холбооое саашадань хүгжөөлгын, тэрэшэлэн социалис ёһоной экономическа холбооной нэгэдхэмэл программа бэелүүлгэдэ хоёр ороной хабаадалгын асуудалнууд хани халуун оршон байдалда зүбшэн хэлсэгдээ.

ПРАГЫН ГРАДТА УУЛЗАЛГА БОЛОО

ПРАГА. (ТАСС). КПЧ-гэй Центральна Комитет, ЧССР-эй Президент, ЧССР-эй Правительство Прагада зарлагдаһан Экономическа Харилсан туһалалсалгын Соведэй XXVII сесситэй дашарамдуулан, июниин 8-да Прагын Градта ехэ уулзалга хэбэ. СЭВ-эй гэшүүн оронуудай делегацинуудай хүтэлбэрилэгшэд болон гэшүүд, Чехословакиин партийна, гүрэнэй ба ниитын элитэ ажал ябуулагшад, дипломатическа корпусой гэшүүд уулзалгада хабаадаһан айлшадай дунда бии байба.

СЭВ-эй СЕССИИН ХҮДЭЛМЭРИ ДҮҮРЭЭ

ПРАГА. (ТАСС). Экономическа Харилсан туһалалсалгын Соведэй XXVII сесси июниин 8-да Прагада хүдэлмэреэ дүүргээ. Социалис ёһоной экономическа харилсаа холбооое саашадань улам гүнзэгырүүлхэ, нарижуулан һайжаруулха ба хүгжөөхэ нэгэдхэмэл программа бэелүүлгэтэй холбоотой асуудалнууд сесси дээрэ зүбшэн хэлсэгдэбэ.

НРБ-гэй, ВНР-эй, ГДР-эй, Кубын, МНР-эй, ПНР-эй, СРР-эй, СССР-эй, ЧССР-эй, тэрэшэлэн СФРЮ-гэй делегацинуудай толгойлогшонор түгэсхэлэйнгөө заседани дээрэ сессиин протоколдо гар табиба. Удаа тээнь Экономическа Харилсан туһалалсалгын Соведэй Гүйсэдкомой шиидхэбэри баталагдаа. Тэрэшэлэн СССР-тэхи Киембаевска асбестын горно-шанаржуулгын комбинадай барилгын талаар бэелүүлэгдэхэ харилсаа холбоон тухай генеральна хэлсээндэ гар табигдаба.

Сессиин түрүүлэгшэ, ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшэ Л. Штроугал суглаарагшадта хандан, үгэ хэлээ.

Экономическа Харилсан туһалалсалгын Соведэй XXVII сесси дүүрээ гэжэ түрүүлэгшэ соносхобо.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин албанай хэрэгээр Австриин Республика ошохо болобо

Энэнэй урда тээ Австриин правительствын дамжуулһан уряалай ёһоор, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин байгша оной июлиин 2-һоо 5 хүрэтэр албанай хэрэгээр Австриин Республикада ошохо болоо.

(ТАСС).

СОВЕТ ДЕЛЕГАЦИ МОРДОО

ПРАГА. ТАСС). Экономическа Харилсан туһалалсалгын Соведэй XXVII сессиин хүдэлмэридэ хабаадаһан, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин түрүүтэй Совет делегаци Эхэ орондоо бусахаяа июниин 8-да Прагаһаа мордобо.

Энэ делегациие аэродром дээрэһээ ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшэ Л. Штроугал, ЧССР-эй правительствын Түрүүлэгшын орлогшо, ЧССР-һээ СЭВ-тэ саг үргэлжэ хабаадахаар томилогдоһон түлөөлэгшэ Ф. Гамоус, Федеральна правительствын министрнүүд, чехословак бусад мэдээжэ ажал ябуулагшад үдэшэбэ.

***

СЭВ-эй XXVII сессиин хүдэлмэридэ хабаадаһан, СЭВ-эй гэшүүн оронуудай бусад делегацинууд июниин 8-да Прагаһаа мүн лэ мордоо.

СОВЕТ ДЕЛЕГАЦИ ПРАГАҺАА БУСАЖА ЕРЭБЭ

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгин түрүүтэй Совет делегаци июниин 8-да Прагаһаа Москвадаа бусажа ерэбэ. Тус делегаци Экономическа Харилсан туһалалсалгын Соведэй XXVII сессидэ хабаадаһан байна.

Внуковска аэродром дээрэ тус делегациие нүхэд А. А. Громыко, К. Т. Мазуров, М. С. Соломенцев, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшонор В. Э. Дымшиц, В. Н. Новиков, И. Т. Новиков, З. Н. Нуриев, Н. А. Тихонов, СССР-эй министрнүүд Б. П. Бугаев, Н. А. Щелоков, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хэрэгүүдые эрхилэгшэ М. С. Смиртюков, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи КГБ-гэй түрүүлэгшын нэгэдэхи орлогшо С. К. Цвигун, Моссоведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ В. Ф. Промыслов болон бусад тушаалтад угтаба.

ЧССР-һээ Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Я. Гавелка угталсаа.

(ТАСС).

Олон талын хабаадалгатай зүбшэлэлгэнүүд дүүрэбэ

ХЕЛЬСИНКИ. (ТАСС). Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэевропын зүблөөндэ бэлэдхэхэ олон талын хабаадалгатай зүбшэлэлгэнүүд июниин 8-да дүүрээ. Ниитэевропын зүблөөнэй хүдэлмэриин гурим, зүблэхэ зүйлнүүд, зүблөөнэй нээгдэхэ үдэр, болохо газар, эмхидхэлэй ба мүнгөөр хангалгын асуудалнууд зүбшэлэгдөө.

Аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ ниитэевропын зүблөөн 1973 оной июлиин 3-да Хельсинкидэ нээгдэхэ.

ПАРТИЙНА БИЛЕТ УЯЛГАЛНА

ҮНДЭР НЭРЭДЭЭ ХҮРЭХЭ

Бүридхэлэйнгөө карточка соо бэшээтэй байһан хамаг тэмдэглэлнүүдые дахин дахин уншажа, «хуу зүб байна» гэһэншье һаа, үшөө тии хэдэ үдын урда тээ райкомой нэгэдэхи секретарьтай намдуу һуужа хөөрэлдөөд гараһаншье һаа, приёмно соо мүнөө , суглараад байгшад зүрхэ сэдьхэлээ ехэл хүдэлгэнги, һуужа, байжашье ядана. Өөһэд хоорондоо халта үгэ андалдахашье гэхэдэнь, мүртэй хөөрэлдөөн болоржо үгэнэгүй хаш. Теэд мэнэ мэнэ партийна шэнэ биледээ гартаа барихаяа хүлеэжэ байһан коммунистнуудта тиимэ байгаагүйдөө арганьгүй. Бүрин ойлгосотой...

— Хүндэтэ нүхэд! Үсэгэлдэр танай совхозой бүлэг коммунистнууд партийна шэнэ биледээ абаа һэн. Мүнөө таанадай ээлжээн болобо. Мүнөө би таанадта Ленин багшын дүрэ зурагтай партийна билет барюулхаяа байнаб. «Парти—манай үе сагай ухаан бодол, нэрэ хүндэ, арюун сэдьхэл мүн» гэһэн Ильичэй хэлэһэн үгэ бэшээтэй улаан гадартай билет абаад байхадаа, саашадаа партиингаа хэрэгтэ урда шэнги үнэн сэхээр алба хэжэ, ехэ амжалта туйлажа, хододоо зоригжол түгэс ябаха байһандатнай этигэнэб. Совхозоо түрүү зэргын ажаhы болгон суурхуулхыетнай хүсэнэб. Нигээд лэ хүмүүжэл ехэтэй, шанга журамтай, эдэбхитэй, коммунист нэрэеэ дээрэ үргэжэ ябыт даа, — гэжэ КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Петр Михайлович Павлов юрөөлэй үгэ хэлээд, партийна шэнэ билет барюулгын ёһололые эхилнэ.

— Танай юрөөл хүндэтэйгөөр тогтоон абанаб. Партиин ехэ найдабарие, коммунистын нэрэ хүндые харюулхын түлөө бүхы шадабаряа, хүсэ шадалаа зорюулхаб, — гэжэ партийна шэнэ билет абаһан Үдын совхозой коммунистнууд нүхэд Д. Д. Ямпилова, Д. С. Лодойбалов, А. М. Рассадин, Р. Д. Самбуева, В. Ц. Цыренов болон бусад харюугай үгэ хэлэнэ.

...Недели бүхэндэ гурба удаа партиин райкомдо болодог иимэ баяр ёһололой нэгэндэнь хабаадалсажа һуухадаа, партийна документнүүдые һэлгэлгын эмхидхэлэй, политическэ ямар ехэ удха шанартай байһан тушаа дахин дахин толгойдоо бухөөр хадууха ушар гарана. Партийна документнүүдые һэлгэлгэдэ бэлдэжэ байха сагта, һэлгэлтын болоржо байха үедэ партийна организацинуудай, коммунистнуудай ажабайдалда, ажал хүдэлмэридэ һайн шэнжэтэй горитой хубилалтын бодотоор болоржо байһые бидэ харанабди.

КПСС-эй ЦК-гай маин (1972 оной) Пленумэй «Партийна документнүүдые һэлгэлгэ тухай» тогтоолой үндэһөөр, Хориин аймагай партийна организацинуудта энэ хэмжээ ябуулгые үгтүүлэн. ехэ бэлэдхэл хэгдэһэн байна. Тус асуудалаар КПСС-эй райкомой пленум зарлагдаһан, партийна эхин организаци бүхэндэ хамтын суглаан болоһон. Тиихэдээ коммунистнуудай түрүү ябаха үүргэ дээшэлүүлхэ, дааһан хэрэгтээ харюусалга ехэтэй байха, партийна журам сахиха, эдэбхи үүсхэл улам хүгжөөхэ асуудалнуудта анхарал онсо хандуулагдаа.

Тиигэхэ ёһотойшье байгдаа. Партийна документнүүдые һэлгэлгэ хадаа коммунист бүхэндэ өөртэнь сэхэ хабаатай хэрэг ха юм. Тиимэ суглаануудай болоходо тэндэ үгэ хэлэһэн коммунистнууд парти доторой хүдэлмэри улам һайжаруулха, партиин зэргые бүри бэхижүүлхэ асуудалнууд тушаа түбхын түрүүндэ тогтоо. Эдэмнай үндэһэн шухала зүйлнүүд ха юм. Коммунист гэһэн үндэр нэрэеэ хүндэлдэггүй, журам һулатай, эдэбхигүй, али бүхы юумэндэ хамаагүйшэгөөр хандадаг зарим нэгэн нүхэдэйнгөө зүгһөө шанга шүүмжэлэлдэ ороһон байна бшуу.

Жэшээнь, Дээдэ-Тайлсын совхозой коммунистнуудай хамтын суглаан дээрэ үгэ хэлэһэн партиин гэшүүн Н. Е. Белых партийна даабари дүүргэлтэ гээшэ журам шангадхаха, эдэбхижүүлхы, хүмүүжүүлхы удха шанартай шухала арга гээшэ. Харин тиихэдэ зарим коммунистнуудай ямаршье даабаригүй ябадаг. ямар нэгэн даабаритай байбашье, тэрээндээ харюусалгагүйгөөр хандадаг ушар бии гэжэ ажаглалта хээ һэн. Партийна даабариин дүүргэлтын хойноһоо хиналта даншье һаа һула, журам эбдэгшэдтэй эбсэшоод байдаг ушарые тэрэ коммунист шүүмжэлэн элирхэйлээ.

«Георгиевский» совхозой коммунистнууд П. Я. Захаров, Г. Ц. Очиров гэгшэд имагтал ажал хэрэг дээрээ бэеэ харуулһан, үнэн сэхэ, эдэбхитэй коммунистнууд партийна шэнэ билет абаха ёһотой. Тиихэдэ өөдэгүй зантай, хэрзэгы абаритай, дээрэлхүү хүтэлбэрилэгшэд бэеэ шэмхэлжэ үзэхөөр болоо хаш. Энэ талаар совхозоймнай директор В. П. Ситников дан үлүүсэ гарадаг гэжэ сэхэ шүүмжэлхээр байна гэжэ тэмдэглээ.

Отделени, бригада болон цеховой партийна эхин организацинуудай хүдэлмэри хангалтагүй байдалтай гэһэн ажаглалтанууд хэгдээ. Тэрэнһээл уламжалан, коллективүүдэй дунда политическэ, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри һулаар табигданхай, социалис мүрысөөнэй эмхидхэл зарим тээгүүр һула байһаниинь гэмшэмээр байгаа.

Партийна эхин организацинуудта болоһон суглаанууд дээрэ коммунистнуудай хэһэн шүүмжэлхы ажаглалта, дурадхал болон һанамжануудые партиин райкомой нариһаар согсолжо, саашадаа эдэ дутагдалнуудые усадхаха, парти доторой хүдэлмэри һайжаруулха зорилгоор тусхай хэмжээ ябуулгануудые зохёожо, бюрогой заседани дээрэ баталһан байха юм. Тиихэтэй хамта, партийна зэмэ тохуулһан гү, али эдэбхи үүсхэлгүй, журам һулатай, дааһан хэрэгтээ харюусалгагүйгөөр хандадаг коммунистнуудтай КПСС-эй райкомой секретарьнар, бюрогой гэшүүд партийна организацинуудаар ябажа, зорюута хөөрэлдөө хэһэн байха юм. Иимэ нүхэр ёһоной хөөрэлдөөн ехэ туһатай, аша үрэ ехэтэй байгаа гэжэ тоологдоно. Хөөрэлдөөндэ уригдаһан диилэнхи олон коммунистнууд зүб тобшолол хэжэ заһарһан, ажал хэрэгтээ, ниитын ажабайдалда тон ондоогоор хандадаг болоо гэһэн бодомжые олон жэшээнүүд дээр баримталжа болоно.

Партийна документнүүдые һэлгэлгэдэ бэлдэжэ байха үедэ, мүнөө һэлгэлтын ябажа байхадашье, партийна даабаридаа, дааһан хэрэгтээ харюусалгагүйгөөр хандадаг, журам муутай коммунистнуудһаа КПСС-эй Уставай ёһоор бүри шанга эрилтэ табиха ушар гарана. Жэшээнь, «Бурсельхозмонтаж» трестын Хориин ПМК-гай партийна эхин организациин коммунист Б. М. Шагдаровые профсоюзай гэшүүд месткомойнгоо түрүүлэгшээр һунгаа һэн. Тэрэ өөрөө мастер-электрик тушаалтай, наһаараа залуушье, һургуулитайшье хүн. Нүхэдынь тэрээндэ найдаһаншье байгаа. Харин тиигэн гэхэдэнь, энэ ниитын уялгые тэрэ дүүргэхээ таһа арсажархёо. Коммунист хүн аад, олониитын даабарида нигэжэ хандаха гээшэ таарамжагүй ушар болоно бшуу. Энээнэйнгээ түлөө коммунист Шагдаров партийна шанга зэмэдэ хүртөө. Имэшүүлдэ ямаршье хүнгэлэлтэ байха ёһогүй гэһэн тэндэхи коммунистнуудай тобшолол тон зүб.

Партийна документнүүдые һэлгэлгэдэ хэр зэргэ бэлдэжэ байһан тухай асуудалаар Анаагай совхозой партком КПСС-эй райкомой бюрогой заседани дээрэ үнгэрһэн жэлэй эсэстэ тоосоо һэн. Партком эхин организацинуудаа һулаар хүтэлбэрилнэ, захиргаанай ажал ябуулга хинаха эрхээ хэрэглэнэгүй, коммунистнуудай харюусалга дээшэлүүлхэ талаар бодото хүдэлмэри ябуулагданагүй гэхэ мэтын олон дутуу дунданууд тиихэдэ элирхэйлэгдээ бэлэй.

Тэрэнһээ хойшо энэ партийна организациин байдалда хубилалта болоо гү гэһэн асуудал табия. Хубилалта ехэ. Совхозой бүхы коммунистнуудай 80 процентнь мал болон тарян ажал дээрэ хүдэлжэ байна. Ажалдаа шалгарагшад улам олошорно. Партиин зэргые бэхижүүлхэ асуудалда ехэ анхарал хандуулагдадаг болоо. Тиигэжэ өөһэдынгөө зэргэдэ ажалша бэрхэ малшадые, механизаторнуудые шэлэн абана. Захиргаанай ажал ябуулгые хинаха комиссинууд хүдэлмэрөө эли бодо һайжаруулжа байһан үетэй. Малай үбэлжэлгын хүшэр хаһа бусад ажахынуудайхида орходоо эмхитэйгээр, һайнаар үнгэрөө гэһэн сэгнэлтэ үгтэнхэй. Хабарай тарилга саг соогоо, шанар һайнтайгаар үнгэргэжэ байна. Малай түл абалга, түлжүүлгэ амжалтатайгаар ябажа байнхай.

Тиигэжэ партийна документнүүдые һэлгэлгын ехэ харюусалгатай хүдэлмэрие Анаагай совхозой партийна организаци һайн бэлэдхэлтэйгээр угтажа, аймаг соогоо хамагһаа түрүүн биледүүдээ һэлгэхэ эрхэдэ хүртэһэн зэргэтэй. Ажахын суута хонишод, СССР-эй Верховно Соведэй депутат, Ажалай Улаан Тугай орденто З. Ш. Жамсаранова, Ленинэй орденто О. Т. Тагаров, Ажалай Улаан Тугай ордено́й кавалер Н-С. Ж. Бадмаев, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай ветеран, барилгашан Ф. П. Плешков, һүһаалиин фермын тоо бүридхэлшэ, партгруппорг Ц-Д. Ж. Жанадараева, залуу коммунист, комбайнер В. А. Борисов гэгшэд партийна документнүүдые һэлгэлгын түрүүшын үдэр Коммунис партиис байгуулагша В. И. Ленинэй дүрэ зурагтай партийна шэнэ биледээ гартаа бариха ехэ зол хубитай байгаа һэн.

Тэрэнһээ хойшо хоёр һара шахуу болошобо. Энэ үедэ Анаагай совхозой, партиин райкомой, аймсоведэй гүйсэдхэхэ комитедэй партийна эхин организацинуудай коммунистнууд бултандаа документнүүдээ һэлгээ. Эгээ мүнөө Үдын совхозой партийна организацинуудай ээлжээн оронхой.

Партийна шэнэ биледээ абахаяа уригдаһан коммунист бүхэнтэй КПСС-эй райкомой секретарьнарай али нэгэниинь заатагүй хөөрэлдэнэ. Тэдэнэй ажал хэрэгээр, ажабайдалаар, һуралсалаарнь һонирхоно, һанажа бодожо ябаһан юумэеэ хэлэхыень дурадхана. Нигэжэ КПСС-эй райкомдо ерэжэ, нам һуужа, секретарьтай хөөрэлдэхэ саг коммунист бүхэндэ олдохонь тон бэрхэтэй ха юм. Илангаяа үйлэдбэри дээрээ сэхэ хүдэлжэ ябаһан коммунистнуудай хөөрөөн, һанамжалһан, дурадхаһан юумэнүүдынь партийна органдошье али зэргын үнэтэй гэээшэб.

Хэн коммунисттай ямар хөөрэлдөөн болооб, юун тухай тэрэ хэлээб, ямар ажаглалта гү, али дурадхал хээб, тэрэ бүхэниие райкомой секретарь тусхай дэбтэр соо бултыень хураангыгаар бэшэжэ абадаг гурим эндэ тогтоогдонхой. Тэдэ тэмдэглэлнүүдые уншахада, партиин райкомой анхарал табимаар, хэмжээ абамаар, һургаалшье боломоор юумэнүүд олон. Тэдээн соо илангаяа парти доторой хүдэлмэридэ, үйлэдбэри хүтэлбэрилгэ һайжаруулха, соёл культура хүгжөөхэ хэрэгтэ сэхэ хабаатай асуудалнууд табигдана.

Хөөрэлдөөнэй үедэ коммунистнуудай хэлэһэн үгэнүүд тэдэнэй хамтынгаа хэрэгэй түлөө, партийна организацингаа ажал ябуулгын һайн, аша үрэ ехэтэй байхын түлөө партиин гэшүүн бүхэнэй али зэргэ бодолгото болоржо ябадагые, тэдэнэй эдэбхи хэшээлэй ургажа байһые эдэ бүгэдэн эли тодоор гэршэлнэ.

Һүүлэй үедэ партийна ажабайдалда үргэдэжэ байгаа һайн шэнжэтэй хубилалтые саашадань бүри гүнзэгырүүлхэ, улам хүгжөөхэ, тэрэ һайн хубилалтые ажахын-политическэ зорилгонуудтай нягта холбоотойгоор хэрэглэхэ гээшэ партиин райкомой, партийна эхин организацинуудай гол хэрэг болоно.

Г. ЦЫРЕТОРОВ.

ГАБШАГАЙШУУЛ

— Манай фабрикын коллектив элдэб зүйлэй хубсаһа олоор оёжо, ажалшадай эрилтые һайнаар хангахын түлөө оролдоно. Бидэнэр байгша ондо үнгэрһэн жэлэйхидэ орходоо 45 мянган түхэригөөр үлүү хубсаһа оёхо даабаритайбди. Оёдолшоднай энэ хараа түсэбөө бодото дээрэнь бэелүүлхын тула мүрысэн хүдэлжэ байна,— гэжэ Улаан-Үдын трикотажна фабрикын хубсаһа оёдог цехэй начальник И. А. Ербанова бидэндэ хөөрэнэ.

Энэ цех фабрикын гол цехүүдэй нэгэниинь юм. Эндэ элдэб зүйлэй хубсаһан нэхэгдэжэ, республикын хүдөө ажалшадта эльгээгдэнэ. Цех соо һаруул гэрэлтэй. Хубсаһа нэхэдэг станогуудай нэгэ жэгдэхэнээр таршаганаха абяан замханагүй. Оёдолшо эхэнэрнүүд станогойнгоо хажууһаа холодоногүй. Нэхэгдэжэ байһан трикотаж хубсаһанайнгаа шанарыень ехэл парипаар шалганад.

— Станок хүдэлгөөд холо ошохын аргагүй юм. Гэнтэ утаһан таһарха. Үгы гэбэл, лан нягтаар нэхэгдэжэ, голодоһон гарахаяа һанаха,— гээд залуу оёдолшон Зоя Лигунова хөөрэнэ. З. Лигуноватай зэргэлээд Нина Топорченко хүдэлжэ байна. Бэшэшье оёдолшодой шуумгайгаар хүдэлхэнь харагдана. Оёдолшод хүхэ, ногоон үнгэтэй элдэб зүйлэй джемпернүүдые нэхэжэ байнад.

— Халаанай дүүрэхэ ойртобо. Хүн бүхэнэй нормын дүүргэлтэ гаргахабди. Муугаар хүдэлһэн оёдолшон үгы хэбэртэй,— гэжэ участогай мастер Л. И. Белоусова хэлэжэ байгаа һэн.

Энэ цехэй коллектив халаан соогоо дунда зэргээр 3075—3100 түхэригэй хубсаһа оёхо даабаритай юм. Тэрэнээ хододоо үлүүлэн дүүргэжэ байдаг. Коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн хүдэлмэришэдэй тоо олошорно. Мастер Л. И. Белоусовагай участогта коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэдэ хүртэһэн 13 хүн хүдэлнэ. Эдэнэр ажалаа зүбөөр эмхидхэжэ, эдэбхи үүсхэлтэйгээр хүдэлнэ. Продукциингаа шанарай түлөө бултадаа оролдоно. Һүүлэй үедэ цехэй коллективэй дунда голодоһо гаргаһан хүн байгаагүй.

Цехэй коллектив үнгэрһэн май һарада 64.757 түхэригэй хубсаһа оёжо, даабаряа үлүүлэн дүүргэһэн байна. Эдэнэр июль һара соо 66 мянган түхэригэй продукци гаргажа, Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойдо ажалай бэлэг бариххаар шиидэнхэй. Мүнөө халаан бүриинь даабари үлүүлэн дүүргэгдэнэ.

Участогай мастер Людмила Белоусова оёдолшодойнгоо хэһэн ажалай дүн гаргаба. Хүн бүхэнэй хэһэн ажалые тусгаар дэбтэр соо тэмдэглэнэ.

— Бидэ халаан бүриин дүн тэрэ дарыдань согсолдог болонхойбди. Үдэр соо хэнэй ямараар хүдэлһэн мэдээжэ байхадаа һайн. Хүн бүхэн үглөөдэр мүнөөдэрэйхиһөө һайнаар хүдэлхые оролдоно,— гэжэ мастер хэлэнэ. Энэ участогай оёдолшод июниин 7-ной үдэр 1600 түхэригэй хубсаһа оёжо, даабаряа үлүүлэн дүүргээ.

Трикотаж хубсаһа нэхэн оёдог цехэй коллектив ажалшадай захилаар хубсаһа нэхэдэг цехтэй мүрысэдэг байна. Жэлэй эхинһээ һарын түсэбэй дүүргэлтэ харахада, эдэ хоёр коллектив тэнсүү мүрысэжэ ябана. Ажалшадай захилаар хубсаһа нэхэдэг цех таба һарынгаа даабариһаа гадуур 2 мянган түхэригэй продукци

гаргаа, 900 түхэригэй ут[...] арьбалһан байна. Урлан нар[...] жуулгын, ухаалан зохёол[...] дүрбэн дурадхал үйлэдө[...] нэ нэбтэрүүлжэ, 3 мян[...] түхэригэй алмалта хээ. [...] коллектив жэлэйнгээ да[...] барие декабриин 25-да дүү[...] гэжэ, түсэбһөө гадуур 5 мян[...] ган түхэригэй продукци гар[...] гаха гэһэн социалис уялга[...] мимээр дүүргэжэ байна.

— Энэ зорилгоёо бэелүү[...] хэ байхабди,— гэжэ цехэй начальник Валентина Павло[...] на Мочалкина найдамтайга[...] мэдүүлнэ.

Игэжэ Улаан-Үдын трико[...] тажна фабрикын оёдолшод [...] циалис мүрысөөнэй тугые дэ[...] үргэнхэй. Эдэнэр байгша он[...] табан һара соо продукци хүд[...] даха даабаряа 10 мян[...] түхэригөөр үлүүлэн дүүргэ[...]

Фабрикын коллектив хүн[...] гэн промышленностиин хүдэ[...] мэрилэгшэдэй заншалта һай[...] дэрые ажалдаа амжалтатайга[...] угтаба.

К. ЖАМЬЯНОВ.

Зурагууд дээрэ: Улаан-Үдын трикотажна фабрикын оёдолшон Н. Торопче[...] (зүүн гарһаа), конструктор-[...] дельер Т. А. Шевергина, фа[...] рикын бэрхэ оёдолшон Б. [...] Орлова, хубсаһа нэхэ[...] Т. Ефимова.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВА[...] фото-зурагууд.

ТУЙЛАЛТАНУУД, НӨӨСЭ АРГА БОЛОМЖОНУУД

Хүнгэн промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй үдэрые —хүнгэн индустриин бэеэ дааһан 30 шахуу һалбариин ажалшадай, хэдэн зуугаад предприятиин коллективүүдэй һайндэрые — бүхы оромнай тэмдэглэжэ байна. Совет хүнүүдэй ажабайдалай материальна, соёлой хэм хэмжээе нилээд дээшэлүүлхэ гэжэ КПСС-эй XXIV съезд дээрэ хараалагдаһан, түсэбтэ табан жэлэй гол зорилго бэелүүлхэ хэрэгтэ эдэнэй ямар ехэ амжалтануудые туйлаһан тухай хөөрэхыень гуйһан ТАСС-ай корреспондент С. Мутовкиной гуйлтада харюусан, СССР-эй хүнгэн промышленностиин министр Н. Н. Тарасов иигэжэ мэдээсэбэ:

— 1973 оной түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө «Гаргаша багатайгаар ехэ, һайн шанартай продукци үйлэдбэрилхэ!» уряа доро дэлгэрһэн бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ хүнгэн промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэйгээр оролсон, габшагай ажалаар һайндэрөө угтаба. Байгша оной таба һарын турша соо эдэнэр түсэбһөө гадуур хэдэн арбаад миллион түхэригэй продукци үйлэдбэрилөө. Шэнэ бүд, трикотаж, арһан эдлэл хэрэгсэлнүүдые бүри ехээр үйлэдбэрилдэг болоһон байна.

Эдлэл хэрэгсэлнүүдэй ассортимент улам үргэдхэгдэнэ. Эрэшүүлэй, эхэнэрнүүдэй шэнэ моодын костюмууд оёгдоно. Гуталшад лаагтай сабхинуудые оёжо, эд хэрэглэгшэдые баярлуулна.

Ореховскэ, Херсонско, Московско, Краснохолмско комбинадуудай, Краснодарай, Ивановын, Калининай, Наманганай, Костромагай, Оршын предприятинуудай нэхэһэн пумаажан, нооһон, торгон, улһан бүдүүд олондо мэдээжэ болонхой.

Сэхыень хэлэхэдэ, олохон эд бараанай, эдлэл хэрэгсэлнүүдэй ассортимент ба шанар хүн зоной угаа түргөөр ургажа байгаа эрилтэнүүдые хүсэд хангажа шаданагүй. Тиимэһээ һайн шанартай, моододо таарама, үнгөөр һайхан продукци гаргаха гээшэ үйлэдбэриин бүхы коллективүүдэй зорилго болоно.

«Промышленность хүтэлбэрилгын хэрэг саашадань һайжаруулха зарим хэмжээнүүд тухай» КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол манай һалбариин үмэнэ ехэ зорилгонуудые табина. Техническэ дэбжэлтэ түргэдхэхэ ехэ хараа түсэбүүд мүнөө министерствэдэ табигдажа байна. Бүхэсоюзна, республиканска промышленна нэгэдэлнүүдые байгуулхаар, ажахын, эрдэм-шэнжэлэлгын ба проектно-конструкторска эмхинүүдые үйлэдбэридэ дүтэлүүлхээр хараалагдана.

Зургаан фабрикые нэгэдүүлһэн ехэ ехэ комбинадууд хүнгэн промышленностьда урданьшье баригдадаг байһан. 60-аад онуудай эхеэр промышленностиин түрүүшын фирмэ — Львовто, үйлэдбэриин нэгэдэл — Горький хотодо эмхидхэгдэн байгуулагдаа һэн. Мүнөө манайда 1250 нэгэдэл бии. Тиигэбэшье үсөөн байна. Ойрын сагаар үйлэдбэридэхи ажахын бүлэг барилганууд бодхоогдохо, түсэбтэ табан жэлэй дүүрэтэр бүхы һалбаринуудые хүтэлбэрилгэ шэнэ гуримда оруулагдаха ёһотой.

Хүнгэн промышленностиин хүдэлмэрилэгшэд ажалай патриотическа олон үүсхэл гаргаа. Фурмановска бүд нэхэдэг фабрикын мастерай туһалагша, Социалис Ажалай Герой В. Смирновой үүсхэлээр, түхеэрэлгын ашаг үрэ дээшэлүүлхын түлөө мүрысөөн энэ табан жэлдэ дэлгэрээд, тэрээндэ 60 мянган бригада хабааданхай.

Нэхэлгын станогууд ба бусад түхеэрэлгэнүүдые олоор хангаха гэһэн нэхэгшэд В. Бобковагай (Москва), З. Сафоновагай (Красноярск), Л. Казанцевагай (Ташкент) үүсхэл орон дотор үргэнөөр дэмжэгдээ. Яковлевска улһанай комбинадай нэхэгшэ Л. Смирнова хүдэлмэришэн бүхэн һайн шанартай продукци гаргаха, ажалайнгаа бүтээсэ дээшэлүүлхэ ёһотой гэһэн мүрысөөнэй үүсхэл гаргаа һэн.

Технологическа бүхы һа[...] баринуудта эрхим һайн ш[...] нартай продукци бүтээн г[...] гаха мүрысөөн — «Мянга[...] най договор» 1970 ондо һ[...] баридамнай дахинаа бии б[...] гогдоһон юм. Түрүүшын ээ[...] жээндэ бүд нэхэгшэд, хло[...] ургуулагшад договор ба[...] һан байгаа. Бусад һалба[...] нуудай ажалшад — хи[...] гүүд, машина бүтээгшэд [...] дээндэ хамтараа. Мүнөө 9[...] шахуу предприятиин, эрд[...] шэнжэлэлгын эмхиин, кол[...] ба совхозуудай коллектив[...] «Мянгатанай договорто» [...] баадана.

Хүнгэн промышленн[...] тиин хүдэлмэрилэгшэд а[...] даа амжалта туйла[...] һайндэрөө угтахадаа, б[...] һайн шанартай, элдэб ян[...] продукци үйлэдбэрилэн [...] гаха нөөсэ арга боломжо[...] бии гэжэ элирхэйлэн хар[...] лаа. Ороной хүнгэн инд[...] риин предприятинуудай к[...] лективүүд эдэ нөөсэ а[...] боломжонуудые үргэнөөр [...] рэглэжэ, ажалдаа шэнэ [...] жалта илалтануудые ту[...] хал.

Үхэр малай тоо толгойе түргэн олошоруулха, үүлтэрыень һайжаруулжа, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын тула нэн түрүүн үнеэдые заатагүй искусственна аргаар үрэжүүлхэ, нэгэшье ехэ мал һубайруулхагүйн түлөө тэмсэхэ хэрэгтэй гэжэ мүнөө малшан бүхэн һайн мэдэхэ болонхой.

АРАДАЙ ХИНАГШАД АНХАРАГ ЛЭ

Тиимэһээ үхэр малаар олон гэжэ тоологдодог Түнхэнэй аймагай «Восточные Саяны» колхоздо үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэри ехэ тоогдоногүй гэхэ гү, али энэ шухала хэрэг тон хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэнэ. Тэрээнһээл болоржо, нёдондо тус ажахы зуун үнеэн бүриһөө миил 77 тугал абаһан байна. Энээндэ ондоо ямар тайлбарилга байхаб даа. Зуун үнеэн, бэеэ хүсэһэн зуун гүнжан бүхэнэй аяар 23-ниинь түл үгөөгүй, һубайраа бшуу. Нёдондоной хоёрдохи хахад жэл соо 562 үнеэн тугаллаһан аад, тэдэнэйнь 143 толгой үрэжүүлэгдээд, бэшэниинь хэдэн һара соо ороондо оруулагдаагүй ябаа.

Энэ жэлдэшье тус ажахыда үнеэд, гүнжадые үрэжүүлхэ хүдэлмэри һайнаар ябуулагдана гэхын аргагүй. Жэлэй түрүүшын хахадтал искусственна-үрэжүүлгын пунктнууд хүдэлһэн нэрэтэй болоод лэ, үхэр мал бэлшээридэ гараба гээд, хахад жэлһээ хойшонхи үедэ тэдэ пунктнуудаа хаажархидаг.

Үнгэрһэн таба һара соо колхозой бүхы табан һаалиин фермэдэ хамта 900 эмэ үхэр искусственна аргаар үрэжүүлэгдээ. Тугаллаһанһаань хойшо үрэжүүлхэ болзорынь үнгэршоод, мүнөө хүрэтэр үшөө 200 үнеэд һубай ябана. Жашээнь, май һарада түсэбэй ёһоор 107 үнеэд үрэжүүлэгдэхэ аад, оройдоол 90 үхэр ороондо оруулагдаба.

Мүнөө искусственна үрэжүүлгын олонхи пунктнуудынь хаагданхай шахуу. Таһархайн һаалиин фермэдэ техник-үрэжүүлэгшээр хүдэлһэн нүхэр Хусаев мал адуулагшаар томилогдоод, өөрынгөө уялгата ажалые хэжэ шадахаяа болёоб гээд, пунктаа хаажархёо. Үнэндоо тэрэ пунктаа хаангүй, үхэрнүүдээ адуулжа байгаад, һаалишатай хамһажа, үнеэдээ искусственна аргаар үрэжүүлжэ шадаха байгаа.

Табангуудай, Хуурай-һубагай һаалиин фермэнүүдтэ техник-үрэжүүлэгшэдэй уялгые зоотехнигүүд нүхэд Бармаева, Хутанова гэгшэд дүүргэдэг юм. Теэд эдэ мэргэжэлтэдэй хүдэлдэг фермэнүүдтэшье үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хэрэг һайнаар табигданхай гэхын аргагүй. Малаа зунай бэлшээридэ гаргахадаа, пунктынгаа үүдэндэ томо суурга үлгэжэрхёод, һүрэг соогоо бухануудые табяа.

Һүрэг сооһь ябаһан бухануудыньшье туранхай муу, тэдэнь дүүрэн һайн рационоор эдеэлүүлэгдэнэгүй. Тиимэһээ олохон үнеэдынь баһал һубай үлэхэнь шуу. Нёдондо жэлдэ аяар 300 үнеэдээ һубайруулһан аад, энээнһээ ямаршье тобшолол хээгүй байна.

Энэ асуудалаар тэндэхи арадай хиналтын постнуудай гэшүүд һонирхохо, түрүү арга — үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлхэ хүдэлмэрие тоодоггүй ябадалда эсэс табиха аабза гээд хүлеэхээр.

И. БОЧКАРЕВ,
искусственна үрэжүүлгын головной предприятиин ахалагша зоотехник.

ИЮНЬ ҺАРАДАХИ ГАЗАР ТАРЯАЛАНГАЙ ХҮДЭЛМЭРИ

Июнь һарада газар таряалангай бүхы хүдэлмэри — тарилга, тарилгын харууһан, үбһэ ба таряа хуряалга нэгэн доро хэгдэдэг гээшэ. Тиимэһээ таряашад мүнөө наратай сэлмэг үдэр бүхэниие гамтай һайнаар хэрэглэхэ гэжэ оролдоно.

СССР-эй Центральна статистическэ управлениин мэдээсэһэнэй ёһоор, июниин 4-дэ 148.392 мянган гектарта хабарай тарилга хэгдээд байна. Ороной зүүн районуудай зарим ажахынууд тарилгаяа дүүргэжэ байнхай. Хараалагдаһан хэмжээнүүдые абахын тула шухала юумэн үшөөл хүсэд хэгдээгүй байһаар. Тиимэһээ таряашад габшагайгаар ажаллаха зэргэтэй.

Кукурузын полинууд дээрэхи тарилгын хүдэлмэри дүүрэнтэжэ байна. 19.286 мянган гектарта энэ ургамал таригдаа. Энэнь түсэбэй 99,1 процент болоно. Оорооһон болгогдохо кукуруза тарихатүсэб үлүүлэн дүүргэгдээ: таряашад 4.041 мянган гектарта таряа.

Барайгарай поли дээрэ таряашад эршэмтэйгээр ажаллана. 443 мянган гектарта гэхэ гү, али түсэбөөр хараалагдаһанай 99,7 процентнь барайгар таригдаа.

Оромнай саахарай свёкло, наран сэсэг тарижа дүүргэбэ. Улһа таригшадай хүдэлмэри мүн лэ дүүрэжэ байна. 1.247 мянган гектарта энэ ургамал һуулгагдаа.

Мүнөө хартаабхын, овощой плантацинууд дээрэхи ажал бурьялна. Хартаабха — 3.483 мянган гектарта, овощ — 1.046 мянган гектарта гэхэ гү, али тус тустаа түсэбөөр хараалагдаһан талмайн 99,3, 90 процентдэнь таригдаһан байна.

Гэршүүхэ, конопля, тамхин ба оройн бусад ургамалнууд һүүлшын мянгаад гектарта таригдажа байнхай. Ургаса харууһалха хүдэлмэреэ таряашад эдэбхитэйгээр ябуулха зэргэтэй.

(ТАСС-ай корр.).

Совет-американ худалдаа наймаа[...] харилсаан тушаа

Яхадай АССР-тэхи [...] газарые шэнжэлэн аш[...] проектдэ фирмэнүүдэй[...]

Июниин 17-до—нютагай Советүүдэй һунгалта

НЯГТА ХОЛБООТОЙГООР

Аяар хорин зургаан жэл ...эрөө, теэд үсэгэлдэр шэн... һанагдана: тиихэдэ Фе... Филиппович Тимофеев ...ухан хүбүүн, Буряадай ...лициин нэгэ таһагта оро... гэмтэ үйлэ хэрэг гарга... хүниие элирүүлэн бэдэр... (уголовно розыск) мэргэ... ...тэй милиционер болохо ...атай байһан тухайтаа мэ... ...ээ һэн. «Шадаха хүн ... даа... Бодожо үзөөд лэ ...ндэ ерээ һаашни һайн ...аа... Манайшни ажал ...гэн бэшэхэн даа. Совет...үүдэй амгалан байдалые, ...э ёһо гуримуудые хам... ...а уялта дүүргэбэбди. ...л харюусалгатайнь юуб ...дэ, хулгай хэгшэдтэй, ...нэ ябадал гаргагшатай ...сэхэ, алууршадые, мэхэ...дые бариха, хүн зониие ...б хулиган ааша гаргаг...һаа хамгаалха... Бодожо үзөөд ерэлши даа... Мүнөө ошо һөөргөө», — гэжэ тэрээндэ хэлэгдэһэн байгаа.

Федор Филиппович, комсомол залуу хүбүүн, энэ харгы үни шэлэһэнээ мэдүүлээ һэн. Тэрэнэй зоримгойе, шиидэнгиие ойлгоһон милициин хүдэлмэрилэгшэд өөһэдынгөө бүлэдэ абаа.

Аяар хорин зургаан жэл үнгэрөө тэрэ гэһээр. Хабаршаг Улаан-Үдэ хотын Железнодорожно райсоведэй дотоодын хэрэгүүдэй таһагай хүдэлмэрилэгшэд ленинскэ таһалгадаа олоороо сугларжа, ажалшадай депутадуудай районно соведэй депутадта кандидадаар нүхэр Тимофеевые дэбжүүлээ. Нүхэдэйнгөө үндэр найдалда хүртэхэһөө уламжалуулан, Федор Филиппович энэ хорин зургаан жэлэй туршада милициин подполковник хүрэтэрөө ургаһанаа һанаба. Мүнөө тэрэ Улаан-Үдын Железнодорожно райсоведэй гүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таһагые даадаг.

— Би анха милицидэ хүдэлхэһөө эхилээд Федор Филипповичые мэдэхэб. Даалгагдаһан ажалдаа харюусалгатай, зангаар сэхэ, дүршэлөөр баян аха нүхэдүүдэймнай нэгэн нүхэр Тимофеев мүн болоно. Райсоведэй депутат болоод байхадаа Федор Филиппович бидэнэй этигэл, найдалда хүрэжэ шадаха. Тэрэнэй хүтэлбэри доро ниитын журам сахилга ниислэлэймнай эгээл индустриальна районд нилээд һайжаранхай, — гэжэ ахалагша лейтенант Владимир Дородный хэлээд, нүхэр Тимофеевые депутадта кандидадаар дэбжүүлхые, тэрэнэй түлөө дуугаа үгэхые нүхэдөө уряалаа һэн.

Тэрэ 1963 ондо мүнөө хүдэлжэ байһан ажалаа даажа абаа һэн. Үнгэрһэн арбан жэл соо таһагайнгаа хүдэлмэрилэгшэдэй мэргэжэл дээшэлүүлхэ талаар ехэ оролдолго гаргаа. Илангаяа предприятинуудай партийна организацинуудтай, директорнүүдтэй тэрэ һайн холбоотой. Тэдэнэй дурадхалаар лэ милициин хүдэлмэридэ хүниие абадаг байха юм.

Тэдэнэйнь нэгэн, жэшээнь, ахалагша лейтенант Владимир Дородный мүн. Энэ залуу нүхэр городоймнай эрхим милиционернүүдэй нэгэн.

Элирүүлэгдээгүй гэмтэ ябадалнууд Улаан-Үдын Железнодорожно райондо жэлһээ жэлдэ үсөөн боложо байнхай. Энээнэй ушар шалтагаан хаанаһааб гэхэдэ, Федор Филиппович Тимофеевэй бэрхэ, мэргэжэлтэй хүдэлмэрилэгшэдые бэлдэхэ, милициин хүдэлмэриие арад зонтой нягта холбоотой болгохын түлөө оролдоһонойнь аша үрэ мүн болоно.

Арад зонтой нягта холбоотой... Иимэ нангин удха, эрмэлзэлээр наһанайнгаа ябадал, ажал хэрэгээ шэрээһэн хүн арадай засаг түрын зургаанда депутат боложо һунгагдангүй яахаб.

П. СЫРОМЯТНИКОВ,
Улаан-Үдын Железнодорожно райсоведэй дотоодын хэрэгүүдэй таһагай мүрдэгшэ.

АЖАЛШАДАЙ ЗАХЯАГААР

...һаяхан Загарск тосхон...о Улаан-Үдын городской, ...елезнодорожно районно со...үүдэй депутадуудта кан...дадуудаар дэбжүүлэгдэһэн ...эд һунгагшадтаяа уулза...

Тус уулзалга дээрэ ...рсоведтэ дэбжүүлэгдэһэн ...ационно заводой главна ...женер М. И. Негаев, ...5-дахи округһоо район... Советдэ дэбжүүлэг...һэн заводой слесарь Н. Крутикова, 145-дахи ...ругһоо горсоведтэ дэбжүү...гдэһэн машинист М. И. ...арков, 148-дахи округһоо ...рсоведтэ дэбжүүлэгдэһэн Я. Шишмарев болон бу...д энэ уулзалгада хабаа...сaба.

Депутадуудта дэбжүүлэг...эн кандидадуудай зүгһөө ...нагшадта заводой главна ...женер нүхэр М. И. Не...ов үгэ хэлэхэдээ Загорск тосхондо һүүлшын жэлнүүдтэ һунгагшадай захяагаар хэгдэһэн хүдэлмэринүүд тухай тодорхойгоор хөөрэбэ. Наймадахи табан жэлэй туршада 24 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд ашаглалда оруулагдаһан, 920 үхибүүдэй һураха һургуули, хэдэн сад-ясли, магазин, столово баригдаһан байна.

Тиихэдэ 9-дэхи табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлдэ үшөө 11 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэрнүүд, 1974 ондо 14 мянга, 1975 ондо 16 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүд ашаглалгада үгтэхэ байна.

Буряадай АССР-эй табин жэлэй ойн һайндэр болотор Загорск тосхондо тамаралгын бассейн ашаглагдаха. Гадна соёлой ордоной барилга түлэг ябажа байна.

Эдэ хүдэлмэринүүдые түргэдхэхын тула депутадууд оролдодог. Хаа хаанагүй хэгдэжэ байһан эдэ барилганууд дээрэ депутадуудай постнууд бии. Барилгын, мүн бусадшье асуудалнууд городой болон районно соведэй сессинүүд дээрэ оло дахин харагдаһан, тусхай шиидхэбэринүүд абтаһан байха юм.

Тосхоной хүн зоной ажаһуудалай хэрэглэмжэ хангаха, худалдаа наймаанай ба бусад хүдэлмэри һайжараа. Эдэ бүгэдэ тухай авиазаводой 61-дэхи цехэй хүдэлмэришэн Л. И. Таланов, нэгэдэхи цехэй — Г. Решетников, наймадахи таһагай начальник Д. П. Дунаев, авиатехникумэй багша В. Нелюбина болон бусад хэлээ. Тэдэнэр депутадуудта кандидадууд тушаа һайн талаһаань магтаалай үгэнүүдые хэлэжэ, шэнэ захяануудые үгэбэ.

Һунгагша Д. П. Дунаев Загорск тосхоной медицинын хүдэлмэридэхи дутагдал тэмдэглээ. Поликлиникэдэ үбшэн зон врачнуудые удаан хүлеэжэ һууна, хүдэлмэриин сагай үедэ врачнууд суглаа хэдэг гэжэ тэмдэглээ.

Һунгагшадай уулзалга политическэ үндэр хэмжээндэ үнгэрөө. Һүүлдэнь уран һайханай кино харуулагдаа.

Ж. БАДАЛАЕВ.

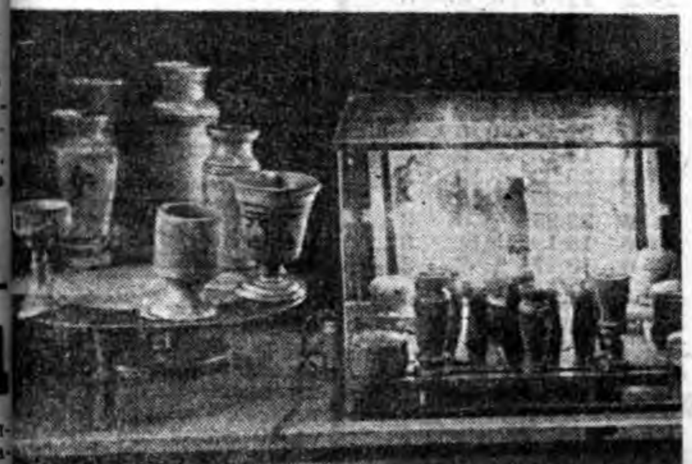

ЭДИРШҮҮЛЭЙ УРАН БҮТЭЭЛЭЙ ВЫСТАВКЭ

...Хүүгэдэй техническэ уран ...бүтээлэй выставкэ Улаан-Үдын ...нерэй байшанда үнгэргэг...дэн байна. Буряадай АССР-эй ...байгуулагдаһаар 50 жэлэй ...ойдо энэ выставкэ зорюулаг...даһан һэн. Советскэ, Железно...дорожно, Октябрьска районуу...дай һургуулинуудай һурагшад ...энэндэ хабаадалсаа. Эдир ...техникүүдэй табан зуугаад бү...тээл энэндэ табигдаа.

Радиотехникээр, электрони...кээр, автоматикаар олон при...бор выставкэдэ табигдажа, һу...рагшадай ухаалан зохёохо уран ...бүтээлэй бариин дээшэлһые гэр...шэлнэ.

Железнодорожно районой ...эдир техникүүд нэгэдэхи һуу...ри эзэлээ. Тус районой 48-...дахи һургуулиин һурагшад эр...дэм конструкторнууд байһанаа ...гэршэлүүлээ. Тэдэнэрэй бүтээһэн ...робот «дуугардаг», баруун га...раа үргэдэг, ябадаг байна.

Дунда ба найман жэлэй һургуулинуудай һурагшадай республиканска выставкэ боложо дүүрэбэ. республикымнай олохон һургуулинуудай эдир техникүүдэй бүтээһэн 400 эрхим һайн экспонадууд эндэ табигдаа.

Кабанскын аймагай Каменскын дунда һургуулиһаа табигдаһан «Планетоход» гэжэ модель олоной анхарал татаба. Загарайн аймагай эдир техникүүдэй бүтээһэн «Варяг» гэжэ радиогоор жолоодогдодог ракетнэ крейсерэй модель, Улаан-Үдын һургуулинуудай уран гартанай ухаалан зохёоһон рободууд, радиогоор жолоодогдодог самолёдуудай модельнүүд выставкэдэ ерэгшэдэй магтаалда хүртэһэн байна.

Загарайн, Хурамхаанай, Хяагтын аймагуудай һургуулинуудай эдир техникүүд бусадай дундаһаа шалгаржа, шангай һууринуудые эзэлээ. Республикын городуудай һургуулинууд сооһоо Улаан-Үдын һургуулинуудай һурагшад (2-дохи, 48-дахи, 22-дохи һургуулинууд) түрүүлээ.

Выставкэдэ эрхимлэгшэд дамжуулгын Улаан тугуудаар, Хүндэлэлэй грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр, аяншалгын путёвконуудаар шагнагдаа.

Выставкэдэ табигдаһан 30 экспонат Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан һайндэрэй выставкэдэ табигдахаар һайшаагдаа.

П. КАЗАРИНОВ.

Зурагууд дээрэ: выставкын залнууд соо.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

ШҮЛЭГ, ШЭНЖЭЛГЭ, ХӨӨРЭЛДӨӨН...

(Һурагшадай республиканска олимпиада тухай)

Мүнөө үеын совет һургуулида эдиршүүлэй алибаа бэлиг хүгжөөхэ хэрэгтэ тон ехэ анхарал хандуулагдадагынь мэдээжэ. Жэшээнь, хэдэн жэлэй урда тээ СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин таһагай эрдэмтэд олон ондоо һургуулинуудта тусхай шалгалта үнгэргэжэ, математикаар бэлигтэй үхибүүдые бэдэрһэн байха юм. Эрдэмтэд математикада дуратай, тусгаар бэлигтэй олон һурагшадые элирүүлжэ, һүүлэй һүүлдэ Новосибирскын университедэй шадар эдир математигуудай тусхай һургуули нээһэн юм. Математикаар жэл бүри үнгэргэгдэдэг болоһон олимпиадада илагшад тэрэ һургуулида ороxo эрхэтэй болодог. Тэрэ һургуулида манайшье республикаһаа һурадаг эдиршүүл бии. Тиигэжэ, нарин эрдэмэй ажал ябуулагшад өөһэдынгөө халаан тушаа анхарал оролдолго гаргана ха юм.

Һүүлэй үедэ олон ондоо хото, область, республиканuудта уран зохёолой, искусствын асуудалаар олимпиада үнгэргэгдэдэг болонхой. Һаяхан буряад литература, искусствын асуудалаар һурагшадай республиканска хоёрдохи олимпиада үнгэрөө. Һургуулидаа, һүүлдэнь аймагай гү, али районой олимпиадада илажа гарагшад Улаан-Үдэдэ суглараа. Тиихэдээ республиканска олимпиада хадаа гурбадахи шатань гээшэ. Һубарин үнгэрһэн олимпиадын гурбан шата хадаа Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойдо зорюулагдаа.

Эдиршүүлэй гуурһан ямар бэ?

Һая үнгэрһэн олимпиада түрүүшынхиһээ юугээрээ илгаатайб гэхэдэ, олон һурагшад өөһэдынгөө зохёол асараа. Ямар зохёолнууд бэ? Элдэб янзын. Олонхинь — шүлэгүүд. Буряадааршье, ородооршье бэшэһэн.

Юун тухай үхибүүд шүлэглэнэб? Түрэһэн тоонто, байгаали, эжы, аба—иимэрхүү асуудалнууд хүүгэдэй шүлэгэй темэ. Зүгөөр нютагайнгаа түрүү хүнүүд тухай сэдьхэлээ хүдэлгэн шүлэглэһэн һурагшадые шагнахада баясамаар. Жэшээнь, Зэдын аймагай Петропавловкын дунда һургуулиин 9-дэхи класс дүүргэһэн Потөпалова Марина «Аяншалгада ябахадаа» гэһэн шүлэг зохёоһон байгаа. Тэрэнээ олимпиадын жюриин гэшүүдэй үмэнэ һөөл зохидоор уншаа. Улаан-Үдын аймагай Оронгын дунда һургуулиин һурагша Ачитуева Света, Хориин аймагай Тээгдын дунда һургуулиин 9-дэхи класс дүүргэһэн Дабаева Баярмаа, Закаменск хотын 2-дохи һургуулиин 9-дэхи класс түгэсхэһэн Аюрова Рита, Баргажанай аймагай Үрөөгэй дунда һургуулиин 7-дохи класс дүүргэһэн Гросс Игорь болон бусад үхибүүд яһала бараг шүлэгүүдые бэшэһэн байна. Тэрэнээ уншахадаашье бэрхэнүүд.

Хүн зоной ядарал зоболонгые зүрхөөрөө ойлгожо, тэдэнэй тэмсэлдэ талархаха гээшэ нангин хэрэг. Вьетнамда дайнай боложо байхада, Америкын эзэрхэг түримхэйшүүлые шоо үзэжэ, эрхэ сүлөөгөө хамгаалан, эрэлхэгээр тэмсэһэн вьетнам арадые үмэгшэлэн, олон эдиршүүл шүлэг бэшэдэг һэн. Аюрова Рита «Хүүгэдые аршалагты!» гэһэн шүлэг асараа. Тэрэ шүлэг соогоо вьетнам балшар наһатанай жаргалые таһалдуулагшадые гэмнэн, хүүгэдые аршалхыень дэлхэйн арадуудые уряална.

Зүгөөр олонхи хүүгэдэй шүлэгүүд юрэнхы үгэнүүдээр бэшэгдэһэн, түрүүшын лэ туршалга гэжэ харахаар. Уран хурса сасуулбари, ялас гэһэн образ үгы. Жэшээнь, «хабар боложо, ногоон ургаба» гэжэ бэшэнхаар, «наранай элшын хурсадаха бүрэ нарай ногоон пэшэгэнэн ургана» гээ һаа, ухаанда хадуусатай байхал. Тингэбэшье шүлэгэй амта танюулжа, тэрэнэй оньһон нюусые мэдүүлхээ оролдодог багшанар өөһэдөөшье мэдэнгүй, нилээдгүй һайн юумэ хэнэ гээшэл даа. Жэшээнь, аяар холын Ахын аймагай Орлигой дунда һургуулиин һурагша Ханхарханова Люда шүлэг зохёолгын уран аргануудтай багшанарнай танилсуулдаг гэжэ хөөрөө.

Бэшэгты, гуурһаяа үдэр бүри хурсадхажа байгты гэжэ һурагшадта захихаар байна. Юумэ бэшэхэмни гэжэ һанаал һаа, үдэр бүри гуурһаяа бэхэдэхэ хэрэгтэй. Уран зохёол бэшэхэ гээшэ хүндэ ажал. Тэрээндэ хүнгөөр хандажа болохогүй...

Шэнжэлгын далай оёоргүй

Өөрынгөө материал хамгаалагшадай тоодо шүүмжэлэгшэд гү, али шэнжэлэгшэд үсөөн. Гэбэшье нютаг нютагһаа, аймаг аймагһаа асаргадаһан материалые иража, һэхэжэ үзэхэдэ, һурагшадай гараар бэшэгдэһэн рецензинүүд, номой удха харуулһан аннотацинууд бии. Үгышье һаа, али нэгэн уран зохёолшын намтарые, ажал ябуулгые шэнжэлһэн планшедүүд байна.

Шэнжэлэгшэ гү, али шүүмжэлэгшэ байха гээшэ хүнгэн бэшэ гэлсэдэг. Ёһотой шэнжэлэгшэ байхын тула нилээн ехэ эрдэм хэрэгтэй, олон юумэ уншаха шухала.

Тэрэ талаар Ивалгын дунда, Улаан-Үдын һургуулинуудта горитой юумэн хэгдэнэ. Жэшээнь, Улаан-Үдын 1-дэхи дунда һургуулиин һурагша Стрекаловская Рита олон ном тухай өөрынгөө һанамжа бэшэһэн байна. Илангаяа Н. Рыбкоөой һүүлшын ном тухай тон дулааханаар бэшэһэн рецензинь анхарал татамаар.

Зүгөөр гүнзэгы шэнжэлгэ хэгдэһэн юумэн үгы. Эрдэмтэй шэнжэлэгшэд шэнжэлгын хүдэлмэриие оёоргүй далайтай жэшэһэн байдаг. Шэнжэлгын хүдэлмэриин тон орёо талые багшанар һурагшадтаа ойлгуулха һэн гэжэ һанагдана.

Һургуулиин библиотекэнүүд һурагшадые шэнжэлгын хүдэлмэридэ хабаадуулха аргатай. Дүршэлтэй библиотекарьнууд ямар нэгэн шэнэ номой ерэхэлээр, һурагшадта дурадхажа уншуулаад, һанамжыень бэшүүлээд абадаг. Зүгөөр зарим ушарта литература заадаг багшанар шабинарайнгаа бэшэжэ, библиотекэдээ үгэһэн һанамжые «обёордоггүй». Тэрэ тон буруул даа.

Ерээдүйн журналистнар бии аалам

Зарим үедөө иигэжэ шэбшэхээр болоо. Юундэ? Зарим аймагай һургуулинуудай багшанар ханын һониндо гү, али аймагайнгаа газетэдэ һурагшадаа бэшүүлжэ һургадаг һайхан заншалтай юм байна. Жэшээнь, Мухар-Шэбэрэй аймагай Хушуун-Үзүүрэй, Суулгын дунда һургуулинуудай, мүн Түнхэнэй аймагай Хэрэнэй, Толтойн болон бусад һургуулинуудай һурагшад аймагайнгаа газетын хуудаһанда юу хээнүүдээ толилуулдаг юм.

Тиихэдэ Улаан-Үдын аймагай «Коммунизмын туяа» гэжэ газетэ эдир корреспондентнүүдэй гуурһаяа туршахын тула тусхай конкурс соносхожо, яһала ехэ юумэ хээ юм байна. Хүдөөгэй эдир бэшэгшэд нютагайнгаа түрүү хүн тухай, түрэл хизаар тухайдаа, болоһон шэнэ һонин тухай очерк, зураглал, информаци, бэшэг эльгээхэ ёһотой байгаа. Газетын адресаар яһала олон материал ороо. Олонхинь тунхаглагдаа. Конкурсдо илагшад шагнагдаа, бүри һайнаар шалгарагшад «Орлёнок» гэжэ залуушуулай бүхэсоюзна лагерьта эльгээгдэхэ болоо.

Бэшүүрэй дунда һургуулиин һурагша Котовщикова Оля өөрынгөө түрэһэн нютаг тухай очерк бэшэжэ асараа. Тэрэнэй очерк бусадайхиһаа онсо илгарна. Үсөөхэн аад, удхаар гүнзэгы үгэнүүдээр түрэл нютагайнгаа шарайе харуулжа шадаһан байна. Тиихэдээ анхандаа шэмээшэгүүдэй гараар элдэгдэжэ, хилээмэнэй ургадаг хизаар болоһон Бэшүүртэород, буряад бусад яһатан аха дүү мэтэ эбтэйгээр ажаһуудаг, ажалладаг болонхой гэжэ тон зүб тобшолол гаргаа.

Тиихэдэ Мухар-Шэбэрэй аймагай Суулгын дунда һургуулиин 7-дохи класс дүүргэһэн Коноваленко Наташа мүнөө жэлдэ 10-дахи класс дууһахаяа байһан нэгэ һурагшатай хөөрэлдэжэ, интервью абаһан байна. Тэрэ хөөрэлдөөнийнь яһала шадамараар, асуудал ба харюугай маягтайгаар хэгдэһэн. Автор тон шадамараар асуудал табижа, түрэл һургуулитаяа хахасахаяа байһан аха нүхэрэйнгөө һанал бодолые «онгилон» харуулжа шадаа.

Закаменскһаа ерэһэн Аюрова Рита Зэдын суута комбинадта хүдэлдэг ажалай баатарнуудые магтаһан очеркнуудые бэшээ. Ажалай баатарнуудтай дүтөөр танилсахадань, үхибүүдтэ өөһэдтэнь туһатай бшуу. Элдэб мэргэжэлтэй хүнүүдэй намтарые шэнжэлхэдээ, ажабайдал ойлгожо, ажалай сэн мэдэдэг болохол.

Гадна бүхы аймагуудай газетэнүүд «Коммунизмын туяагай» жэшээгээр байд гээд лэ конкурс үнгэргэдэг болоо һаа, һайн бэлэй. Бага наһанһаа газетын хүдэлмэридэ дадажа, журналистын хүшэрхэн ажалай амта танижа, тэрээндэ дурлаа бол, эдиршүүл наһанайнгаа мэргэжэл зүбөөр шэлэхэл һэн.

Зүжэгшэд, дуушад тухай

Зарим һургуулинуудһаа өөрын бэшэһэн юумэгүй һурагшад ерээ. Зүгөөр олимпиадын эрилтын ёһоор заатагүй өөрын материалтай байха ёһотой бшуу: шүлэг гү, али рассказ, шэнжэлгэ гү, али ядахын сагта хэшээлдээ багшын даабаряар бэшэһэн найруулгаяа асарха...

Теэд бэшэһэн зохёолгүй һурагшад яаха ёһотой юм? Тэрэниие эдиршүүл өөһэдөө ябууд шиидхэжэрхёо.

Хэжэнгын дунда һургуулиһаа ерэһэн Шойдокова Сэсэгмаа (юһэдэхи класс дүүргэһэн) драмкружогой хүдэлмэридэ хабаададагби гэжэ мэдүүлээ. Тэрэ өөрын бэшэһэн юумэгүй байшоо.

— Һүүлэй үедэ ямар зүжэгтэ наадаабши?

— Цырен Шагжинай «Тангариг» гэжэ пьесэдэ Пэлжэд боложо наадааб.

— Тэрэнээ харуулжа шадаха гүш? Харуулжархил даа.

Сэсэгмаа столһоо холохоно болоод, бодолгодо хатан зогсод гээд, түрүүн дуугаража байгшаһаа тад ондоо хоолойгоор Пэлжэдэй үгэнүүдые хэлэжэ оробо. Ойро зуурахана урдамнай Сэсэгмаа басаган бэшэ, харин Шагжинай Пэлжэд бэеэрээ мүндэлшэхэдэл гээ һэн.

Сэсэгмаагай наадаһан ролиие баһал зохёохы шанартай хүдэлмэри гээшэ гэжэ тоолоод, жюриин гэшүүд тэрэниие илагшадай тоодо нэгэн дуугаар оруулаа бэлэй.

Тиихэдэ аяар холын Ахын аймагһаа ерэһэн Доржиева Дулма баһал өөрын бэшэһэн ехэ юумэгүй байгаа. Зүгөөр дуу дууладаг байһанаа мэдүүлээ. Жюрин гэшүүд дуу дуулахыень дурадхаба. Дулма зүбшөөжэ, Б. Цырендашиевай, Д. Улзытуевай үгэдэ бэшэһэн «Намар» гэжэ дууе һайханаар дуулаад үгөө. Үшөө Дондок Улзытуевай уянгата шүлэгые сээжээр хэлээ. Тэрэ шүлэг һургуулиин программа соо ородоггүй юм. Эдэ мэтыень хараадаа абажа, республиканска олимпиадада эдэбхитэйгээр хабаадаһанайнь түлөө Дулмые грамотаар шагнаха гэжэ жюрин гэшүүд шиидээ.

Энээнһээ уламжалан, иимэ һанамжа хэлэхэ дуран хүрэнэ. Тус олимпиада буряад литература болон искусствын асуудалда зорюулагдаһан гээшэ ааб даа. Тиимэһээ зүжэгтэ наадажа гү, али ямар нэгэн монолог уншажа, геройн абари зангые зохидоор харуулжа, мүн буряад композиторнуудай дуу гүйсэдхэжэ шадаха гэһэн эрилтые олимпиадын программа соо оруулаад, һурагшадай бэлигые алишье талаһаань элирүүлжэ туршахада ямар бэ? Тиигэбэл мүнөөнэйхидэл хоёр бэшэ, харин гурбан гү, али дүрбэшье жюри хүдэлхэ болохо юм ааб даа. Теэд яахаб. Хүүгэдэй бэлэдхэлые, бэлиг шадабариие элирүүлхын тула жюрин гэшүүд сагаашье гамнангүй, хоёр үдэрэй турша соо нилээн хүлэржэ гараа бэшэ аал?

Үнгэрһэн олимпиадын үедэ хоёр жюри эмхидхэгдэжэ, хорёод район болон аймагуудһаа ерэһэн түлөөлэгшэдэй өөһэдынь зохёол шагнажа, һургуулиингаа, аймагайнгаа материалые хамгаалхыень хараа, литература, искусствын асуудалаар викторина үнгэргөө. Жюрин гэшүүдэй бүридэлдэ Гэгээрэлэй министерствын, багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлдэг институдай хүдэлмэрилэгшэдһөө, эрдэмтэдһээ гадна, уран зохёолшод, журналистнар оролсоо.

Һүүлэй һүүлдэ Улаан-Үдын Железнодорожно район нэгэдэхи һуури эзэлжэ, Советскэ, Октябрьска районууд хоёрдохи һууринуудые хубааалдаа. Хүдөө нютагайхид сооһоо Улаан-Үдын, Кабанскын аймагууд нэгэдэхи, Хориин, Загарайн аймагууд хоёрдохи һууринуудые эзэлбэ. Хэжэнгэһээ Хойто-Байгалһаа, Бэшүүрһээ ерэгшэд гурбадахи һууридa хүртэбэ. Тус аймагуудай Соведэй арадай гэгээрэлэй таһагууд 1-дэхи, 2-дохи болон 3-дахи шатын дипломуудаар шагнагдаха болоо.

Олимпиадада асарһан материалнуудаа эрхимээр хамгаалаад, викторинын асуудалда амжалтатайгаар харюусаһан үхибүүд илажа гарагшадай тоодо ороо.

Үнгэрһэн олимпиада юу харуулааб? Городойшье, хүдөөгэйшье һургуулинуудта буряад уран зохёолтой, искусстватай һурагшадые танилсуулха талаар нилээн ехэ юумэ хэгдэдэг боложо байна гэжэ элирээ. Гэхэ зуура илангаяа городой, мүн хүдөөгэйшье һургуулинуудай ород классуудай зарим һурагшад буряад уран зохёол, искусство тухай халирхайшагаар мэдэнэ.

Теэд энэмнай заһажа боломоор хэрэг ха юм даа. Имагтал багшаһаа дулдыдаха. Багшын оролдобол, һурагшадаа һонирхуулжа шадабал, ямаршье хэрэг урагшатай байдаг ха юм.

Хойшодоо иимэ олимпиада заншалта болгогдохо. Тиихэдээ эмхидхэлэйнь хүдэлмэриие бүри һайжаруулха хэрэгтэй гэжэ һанагдана.

Ц. ДОНДОГОЙ.

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО
ХИЛЫН ГААНАҺАА

УЛААН-БААТАР

СХО-гой холбооной съездые угтуулан

ТАСС

Хүдөө ажахын нэгэдэлнүүдэй (СХО-гой) холбооной дүрбэдэхи съезд Улаан-Баатарта нээгдэхэнь.

СХО-гой холбооной гурбадахи съездһээ хойшо үнгэрһэн зургаан жэлэй турша соо парти, правительствын хараалһан шухала хэмжээнүүдые шууд бэелүүлһэнэй ашаар хүдөө ажахын нэгэдэлнүүдые хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ амжалтанууд туйлагдаа, СХО-гой материальна талань бэхижэжэ, гэшүүдэй байдал һайжараа гэжэ МНР-эй хүдөө ажахын министр М. Даш МОНЦАМЭ агентствын корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлэбэ.

Энэ үе соо нэгэдэлнүүдэй гэшүүдэй абадаг ажалай түлөөһэнэй фонд 7,9 процентээр ургаһан, ажалай нэмэлтэ түлбэриин хэмжээн 2,4 дахин дээшэлһэн байна. СХО-гой холбооной гэшүүдтэ пенси, тэдхэмжэдэ 88,5 миллион тугрик гарташагдаа.

Хоёр съездын хоорондохи үе соо СХО-гой холбооной гэшүүдэй политическэ, ажалай эдэбхи нилээд дээшэлһэн байна. Хамтын ажахыдахи ажал хүн бүхэнэй нэрэ хүндын хэрэг болонхой. Зургаан жэлэй турша соо нэгэдэлнүүдэй 18 гэшүүн МНР-эй Ажалай Геройн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртөө, 200 шахуу малшан республикын эрхимүүд болоо, 2 мянга гаран хүн МНР-эй орден, медальнуудаар шагнагдаа.

ДЕЛИ

...болохотой хэмжээк

ТАСС

Ороохо тарянай оптово наймаае гүрэнэй хиналтада ...аһан Индиин правительст...ын шухала үүсхэл бодо...то дээрээ амжалтатайгаар ...бэелүүлэгдэжэ байна. Шэнэ ургасын 3,360 мянган тонно шэниисэ гүрэнэй амбаарта хаагдаа.

ИНК-ын түрүүлэгшэ Ш. Д. Шарма Индиин Националь...на конгресс гэдэг партиин хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэ үгэ хэлэхэдээ, правительствын энэ таарамжатай хэмжээе буруу һүргэхэ гээд һэдэдэг хархис хүсэнүүдтэ шанга сохилто хэхыень ...уряалба.

НЬЮ-ЙОРК

Станци сооһоо газаашаа гараба

ТАСС

Экипажай командир Ч. Конрад, космонавт Дж. Кервин станци сооһоо газаашаа гараа гээд «Скайлэб» гэжэ замбуулинай станциин ниидэлгэ хүтэлбэрилдэг түбһөө мэдээсэбэ. Наранай элшээр хүдэлдэг станциин блоггохи батарейнүүдэй панелиин хүдэлхыень болюулһан һолир экранай түгдэрхэйе зайсуулха гээшэ космонавтнуудай газаашаа гаралгын гол зорилго болоно. Энээнһээ шалтагаалан, «Скайлэб» станци электрын элшэ хүсөөр дутаад, космонавтнууд научна шэнжэлгэнүүдэйнгээ программа бэелүүлгэсэ хойшолуулха баатай болоо. Ч. Конрад газаашаа гарахадаа станциин корпус дээгүүр ябажа, наранай элшээр хүдэлдэг батарейнүүдэй задарагүй панельдэ хүрэхэ байха. Дж. Кервин «Скайлэбай» үүдэндэ байгаад, тэрээндэ туһалха юм.

БЕРЛИН

ГДР-эй, ФРГ-гэй хоорондын хөөрэлдөөнүүдэй болохоёо байһан тушаа

ТАСС

ГДР-эй дурадхалай үндэһөөр, хуули гуримуудта хабаатай асуудалнуудаар ФРГ-тэй хэгдэхэ тухай хөөрэлдөөнүүд байгша оной июнь һарын хоёрдохи хахадта Берлин хотодо эхилхэ ёһотой гэжэ АДН агентство мэдээсэнэ.

ГДР-эй ба ФРГ-гэй хоорондын харилсаанай үндэһэ һуури тухай договорой һаяар хүсэндөө ороxo байһантай дашарамдуулан, ГДР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, юстициин министр Г-Й. Хойзингер ФРГ-гэй юстициин министр Г. Янда бэшэг эльгээхэдээ, хуули гуримуудта хабаатай асуудалнуудаар хэхэ хөөрэлдөөнүүдээ байгша оной июниин тэнгһээ хойшо эхилхэ гэһэн дурадхал оруулба. Харилсаанай үндэһэн һуури тухай договорой 7-дохи статья иимэ хөөрэлдөөнүүдые хэхээр хараална. ГДР-эй талаһаа—Юстициин министерствын статс-секретарь Г. Ранке хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадаха.

ПРАГА

Хани хоёр партиин харилсаа холбоон

ТАСС

Суртал бодолой талаар КПЧ-гэй ба ВСРП-гэй хоорондын харилсаа холбоон тухай хэлсээндэ Венгриин Социалис хүдэлмэришэнэй партиин делегацие толгойлжо Чехословакида ерээд байһан ВСРП-гэй ЦК-гай секретарь М. Овари, КПЧ-гэй секретарь О. Швестка гэгшэд эндэ гар табиба.

ЛОНДОН

Англиин ба Хитадай хөөрэлдөөнүүд

ТАСС

Албанай хэрэгээр эндэ ерээд байһан, КНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Цзи Пэн-фэй гадаадын хэрэгүүдэй министр Дуглас-Хьюмтэй хөөрэлдөө хэжэ эхилбэ. Июниин 8-да премьер-министр Хидтэй, тэрэнэй кабинедэй гэшүүн, «юрэнхы дэлгүүртэ» Англиин бэелүүлхэ политикын түлөө харюусалгата Дж. Дэвистэй уулзажа, хөөрэлдэхэ юм ха.

Европодохи түгшүүрнэлтэ байдал һуларалгада тойбо татахые оролдон, Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд Англиин консервативна правительстватай харилсаа холбоо тогтоохые хүсэнэ гэжэ хэблэл тэмдэглэнэ. Европодо аюулгүй байдал хангахын тула Советскэ Союзай баримталдаг харaa шэтлэлдэ НАТО-е, «юрэнхы дэлгүүрые» зүрюу байлгаха гэжэ оролдоно.

Аюулгүй байдалай, харилсаа холбооной асуудалнуудаар ниитэ европын зүблөө зарлахые, НАТО-гой Европодо зэбсэгтэ хүсэнүүдэй тоо хороохые Пекинэй хүтэлбэрилэгшэд буруушаана гээд ЮПИ агентствын Лондондохи корреспондент тэмдэглэнэ.

БОНН. (ТАСС). Сэхэ дээшээ ниидэн гарадаг «Харриер» тухэлэй 300 истребитель-бомбардировщитые Англиһаа худалдан абалга Англи-Хитадай хөөрэлдөөнүүдэй гол асуудал болохо гээд Рейнишэ пост» газетэ бэшэнэ. Эдэ самолёдуудые Пекиндэ худалдаха асуудалда НАТО-гой гүрэнүүдэй ямараар хандаха байһыень Англиин правительство элирүүлээ.

САЯАНҺАА ВИТИМ ХҮРЭТЭР

„ОРЛЁНОГТО“ АМАРХА ПУТЕВКООР ШАГНАГДАА

«Зарница» гэжэ сэрэгэй-спортын наадан ухибүүдэйшье, ехэ хүнүүдэйшье дунда мэдээжэ болонхой. Тэрэнэй түгэсхэлэй республиканска наадан Загарайн аймагта оршодог «Рассвет» гэжэ пионерэй лагериин дэргэдэ, гурбан үдэрэй туршада боложо дүүрэбэ. Түгэсхэлэй энэ наадана урда тээ һургуулинуудта, аймагуудта иимэ наадан үнгэрэгдэһэн байгаа. Тэндэ илажа гараһан дунда ба найман жэлэй һургуулинуудай гол түлэб 6-дахи, 7-дохи классуудай һурагшад түгэсхэлэй республиканска нааданда хабаадалсахаяа суглараа. Һургуули, пионерэй отряд бүхэн ехэ оролдосо гаргажа, түгэсхэлэй мүрысөөндэ һайса бэлэдхэһэн байха юм. Тиимэһээ имагтал һайн бэлэдхэлтэй, дүршэл шадабаритай команда илажа гарахаар хүлеэгдээ һэн. Үнэхөөрөөшье, шанга тэмсэл болоо. Улаан-Үдэ хотын 40-дэхи һургуулиин һурагшад гурба дахин удаагуур түрүү һуури эзэлжэ шадаха гү гэһэн һонирхогшод олон байба.

Железнодорожно районой отрядуудай дундаһаа илажа гараһан 40-дэхи һургуулиин 7-дохи «Б» классай һурагшад түгэсхэлэй наадын түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, һайн бэлэдхэлтэй байһанаа харуулаа. Жагсаалда зогсохо ямаршье командын үгтэхэдэ, тоб байса зүбөөр лэ дүүргээд байгаа. Тус һургуулиин багша Тамара Ивановна Ситниковагай һурагшадайнгаа дунда ехэхэн хүдэлмэри ябуулһые эндэ тэмдэглэмээр.

Железнодорожно районой эдир армейцүүдэй отряд ниитэ командаараа нэгэдэхи һуурида гараа. Советскэ районой һургуулинуудай һурагшад хоёрдохи, Түнхэнэй аймагай түлөөлэгшэд гурбадахи һууринуудые эзэлээ.

Түгэсхэлэй мүрысөөнэй һүүлээр баярай жагсаал болоһо, ВЛКСМ-эй обком, Гэгээрэлэй министерство болон ДОСААФ-ай обкомой дипломууд, шангууд түрүү һуури эзэлэгшэдтэ барюулагдаа.

Улаан-Үдэ хотын 40-дэхи һургуулиин һурагшад гурбадахяа нэгэдэхи һуури эзэлжэ, түгэсхэлэй Бүхэсоюзна нааданда хабаадалсаха, Хара далайн эрьедэхи «Орленок» гэжэ пионерэй лагерьта ошожо амарха эрхэтэй болобо.

О. ЦЫБИКОВ.

Зурагууд дээрэ: Түнхэнэй аймагһаа ерэһэн һурагшад Карл Холудоров, Эдик Сыренов гэгшэд топографическа карта шудалжа байна. 2. Эдир армеецүүд медицинэ һайнаар мэдэхэ зэргэтэй. Фельдшер Ольга Жамбаева санитарна постын шатануудай нэгэн дээрэ Хурамхаанай дунда һургуулиин һурагшадта заабари үгэжэ байна.

Авторай фото.

ҺУРАГШАДАЙ ҺАЙНДЭР

Нарһата тосхоной һурагшадай хамтын һайндэр жэл бүри үнгэргэгдэдэг болонхой. Нютагай үхибүүд һургуулиингаа стадион дээрэ олоороо суглардаг. Союзна болон автономито республикануудай национальна хубсаһануудые үмдэһэн эдиршүүл баярай жагсаалда зогсодог байна.

Энэшье жэлдэ иимэ һайндэр үнгэргэгдөө. Октябрятанар болон пионернүүдэй отрядуудай командирнууд, аха классуудай комсоргнууд һургуулиин директор Е. Д. Цыдыповтэ бэшэмэл рапорт үгөө. Һурагшадай һуралсалай жэлдэ ямараар һуража, ажаллажа гараһан тухай рапорт соонь хэлэгдэнэ.

Һуралсалайнгаа жэлые һайнаар дүүргэһэнтэйнь дашарамдуулан, һурагшадые амаршалаад, зунайнгаа амаралтые һайнаар үнгэргэхыень бэе махабадаа хатуужуулхыень һургуулиин директор тэдэнэртэ хүсэбэ.

Мүн ВЛКСМ-эй райкомой таһагые даагша Н. М. Туезова амаршалгын үгэ хэлэбэ. Тэрэ ВЛКСМ-эй райкомой бюрогой зүгһөө улаан туг һургуулиин комсомолой организацида дамжуулан үгэбэ. Нарһатын совхозой агроном Г. П. Тармаев хүдөө ажахын дамжуулгын туг һургуулида барюулаа.

—Үнгэрэгшэ зун таанад, эдиршүүл, түрэл совхоздоо яһала ехэ туһаламжа үзүүлээт. Огородой эдеэ тарилгада, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ, хони хайшалалгада, таряа хуряалгада шударгы һайнаар ажалаа гараһан байнат. Энэшье зундаа түрэл совхоздоо туһаламжа хүргэхэ байһандатнай пайданабди,—гэжэ совхозой главна агроном үнэн сэдьхэлһээ хэлэбэ.

Һайндэрэй түгэсхэлдэ һургуулиин 51 отличнигта магтаалай хуудаһанууд, 450 ударнигта үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаа.

В. БАЙБОРОДИН.

ЭРДЭМТЭД—МАЛШАД, ТАРЯАШАДАЙ АЙЛШАД

Сэлэнгын аймагай ажалшадта Сибиригн эрдэмтэд хүрэжэ, нютагай зоной ажабайдал, ажаһуудалтай танилсаһан, уулзалга, хөөрэлдөө үнгэргэһэн байна. Илангаяа Жаргаланта тосхондо түбхинэһэн Тельманэй нэрэмжэтэ колхозой музей айлшад ехэтэ һонирхожо хараба.

Айлшадай дунда СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин түүхэ, хэлэ бэшэгэй болон философиин институдай директор, гүрэнэй шангай лауреат, РСФСР-эй Наукануудай габьяата ажал ябуулагша, Буряадай, Яхадай АССР-нүүдэй габьяата ажал ябуулагша, СССР-эй Академиин бодото гэшүүн А. П. Окладников, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин түүхэ, хэлэ бэшэгэй болон философиин институдай эрдэмтэ секретарь, түүхын наукануудай доктор И. И. Комогорцев, Эрхүүгэй гүрэнэй университедэй кафедрые даагша, түүхын эрдэмэй доктор Б. С. Санжиев, Буряадай ниитын наукануудай институдай директор, философиин эрдэмэй кандидат Д. Д. Лубсанов, мүн тус институдай социологиин таһагые даагша, түүхын эрдэмэй кандидат Г. Д. Санжиев болон бусад бии.

Эрдэмтэд колхозой ажабайдалтай танилсахаһаа гадна, Галуута-Нуурай «Шахтер» гэжэ соёлой ордондо уулзалга үнгэргэжэ, һонирхолтой элидхэлнүүдые хэһэн байна.

Ц. БАЛДАНОВ.

АЖАЛАЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ МОНГОЛ МОРДОБО

ТҮНХЭН. (Телефоноор абтаба). Аймагаймнай ажахынууд республикын байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөнэй дүн эдэ үдэрнүүдтэ согсолжо, ажалайнгаа түрүүшүүлые урмашуулжа байнхай. Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой правлени, партийна организаци ажахынгаа малшадай дунда дэлгэрһэн мүрысөөнэй дүн һаяхан гаргаба. Тиихэдээ ажахын 23 түрүүшүүлдэ түлөөһэгүй путевко үгтэһэн байна.

Хонишод Дымчин Янданов, Владимир Янданов, Цырен-Дулма Муртонова, Ленинэй орденой кавалер Гатап Шойбонов гэгшэдэй даадаг отаранууд үнгэрһэн үе соо 100 эхэ хонин бүриһөө 105 хурьга абажа, аймаг соогоо суурхуулһан. Мүн түрүү һаалишад Ринчин Зарбуева, Сэрэмжэ Зандеева, Хорло Холхоева гэгшэд үнгэрһэн энэ үедэ үнеэн бүриһөө 700 килограмм һү һааһан байгаа.

Мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлһэн эдэнэртэ түлөөһэгүй путевко үгтэжэ, ажахын түрүүшүүл Монголой Республика мордобо.

Л. ТАПХАЕВ.

ФУТБОЛ

НАЙМАДАХИ УУЛЗАЛГЫН УДАА

Байгша оной июниин 5-най үдэр Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зоноһоо СССР-эй «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг футболистнуудай дунда ээлжээтэ — наймадахи уулзалга үнгэргэгдөө.

Һүүлшынгээ дүрбэн наада өөрынгөө стадион дээрэ үнгэргэһэн Урда Сахалинай «Сахалин» команда наймадахи уулзалгада Ангарскын «Старт» командатай наадахадаа, тэдэнээ 1:0 гэһэн тоотойгоор шүүһэн. Тиигэжэ дүн хамтадань 12 очкотой боложо, мүрысөөнэй таблица толгойлбо. Хэдэн нааданай урда тээ түрүү һуури эзэлээд ябаһан Томскын футболистнууд Алас-Дурна зүгэй городуудаар айлшалхадаа бага зэргэ «бүдэржэ» эхилһэн юм. Харин наймадахи уулзалгадаа Петропавловск-Камчатский хотын «Вулкантай» наадахаар тиишэ ошоһон байгаа. Тиихэдээ эдэнэр талмайн эзэдые 1:0 тоотойгоор шүүжэ гарахадаа, хоёрдохи һуури эзэлхэ баатай болобо.

Омскын «Иртыш» Эрхүүгэй «Аэрофлот» командада айлшалһан. Тиин талмайн эзэдые 1:0 тоотойгоор шүүхэдээ, урагшаа дабшаба. Манай «Сэлэнгэ» командынхид наймадахи уулзалгадаа Прокопьевскын «Шахтёр» командые 1:0 тоотойгоор шүүһэн һааб даа. Тиигэжэ дүн хамтадань найман очкотой боложо, мүрысөөнэй таблицада хоёр һуури урагшаа дабшаһан байна. Владивостогой «Луч» өөрынгөө стадион дээрэ Братскын «Сибиряк» командые 3:0 тоотойгоор шүүжэ, мүн лэ урагшаа гараба.

Танай анхаралда июниин 10-най байдалаар али командын түрүүлжэ ябаһан тухай мүрысөөнэй таблица толилогдобо.

Команданууд	Наадаа	Шүүгээ	Тэнсээ	Шүүгдээ	Бүмбэгэ		Очко
«Сахалин»	8	5	2	1	17:10	9: 4	12
«Томлес»	8	5	0	3	20:14	15:10	10
«Иртыш»	8	4	1	3	20:16	7: 4	9
«Амур»	7	3	2	2	12: 6	8: 4	8
«Сэлэнгэ»	8	4	0	4	15:15	7: 5	8
«Вулкан»	8	3	2	3	17:16	7:08	8
«Динамо»	8	3	1	4	23:22	8: 6	7
«Автомобилист»	7	2	3	2	20:17	6: 7	7
СКА (Х)	7	2	2	3	20: 9	12:12	6
«Луч»	8	3	0	5	27:26	11: 8	6
«Чкаловец»	7	2	1	4	19:18	9: 9	5
«Аэрофлот»	8	2	1	5	20:22	9:10	5
«Старт»	8	1	2	5	20:25	6:13	4
СКА (Шэтэ)	8	1	1	6	23:25	7: 6	3
«Шахтёр»	8	1	1	6	13:19	5:11	3
«Сибиряк»	8	1	1	6	13:17	1: 7	3

Ажаглалта: «Бүмбэгэ» гэһэн хүсэнэгэй тоонуудые иигэжэ ойлгохо: түрүүшынхинь — нэмэлтэ сагтайгаар оруулагдаһан бүхы бүмбэгэ. Хоёрдохинь — 90 минутын туршада сохигдожо оруулагдаһан бүмбэгэнүүдэй тоо.

ХУРА БОРООН, ААДАР ОРОБО

Июнь һарын түрүүшын үдэрнүүдтэ республика дотордой хура бороон, аадар бага зэргэхэнээр хаа хаанагүй орожо, гандажа эхилһэн сабшалан, бэлшээри ундалуулба. Июниин нэгэнһээ мүнөөдэр болотор Хэжэнгэ, Хори нютагуудта 31—41 миллиметрэй шиг нойтон ороһон байна. Мүн Хурамхаанда — 33, Баргажан, Мухар-Шэбэр, Петропавловка, Түнхэндэ 20—22, Багдарин, Баргажанай адагта — 19, Романовка, Нарһата, Бэшүүр, Шэнэ-Хүрбэ нютагуудта 8—16 миллиметр хура бороон оробо.

Республикын бусад нютагуудта — Мохдо, Тори, Цакир, Михайловка, Хяагтын адаг, Онохой, Новоселенгинскдэ 2—8 миллиметрэй шиг нойтон үнгэрһэн энэ үе соо ороо.

Республикын авиаметстанциин мэдээсэһэнэй ёһоор, һүүлшын хоёр үдэрэй туршада, республикын баруун, зүүн-урда, хойто аймагуудта бага зэргэ хура бороон орохоор хүлеэгдэнэ. Һуниндөө 1—6 градус дулаан, зарим нютагуудта хюруу унаха, үдэртөө 15—18 градус дулаан байхаар хараалагдана. Мүн секундын 7—12 метр хүсэтэйгөөр баруун-хойто зүгһөө һалхилха.

Т. ЧУМАК,
гидрометобсерваториин хүдэлмэрилэгшэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Шухала һалбариин нөөсэнүүд» — түрүү бэшэг. «Парти болон арадай эбдэршэгүй нэгэдэлэй жагсаал» — хөөрэлдөөн. «Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойе угтуулан» —суглуулбари. ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда. Партийна ажабайдалай хронико. Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ. «Договорой эрилтэнүүд уялгална» — З. Хамархановай статья.

Гурбадахи хуудаһанда. Нютагай Советүүдэй һунгалтые угтуулан. «Мастернууд» — фоторепортаж. Мүрысэдэг хүршэнэрэймнай һонин. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Республикын экрануудта. Хизаар ороноо шэнжэлэлгэ тухай материалнууд. Буряад артистнарай гастрольнууд тухай корреспонденци. АПН-эй материалнууд.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита» харуулна:

13.05 — Һүүлэй һонин. **13.10 — Үнгэтэ телевидени.** Һурагшадта «Будильник» программа. 13.40 — «Манай һургуулиин хүбүүд» — польшын телевидениин уран һайханай фильм (5-дахи серия). 14.15 — «Мүнөөдэр — хүнгэн промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдэй һайндэр». СССР-эй хүнгэн промышленностиин министр Н. Н. Тарасовай үгэ хэлэлгэ. 14.30 — Хүнгэн промышленностиин хүдэлмэрилэгшэдтэ зорюулагдаһан концерт. 15.00 — Совет Арми ба Флодой сэрэгшэдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. «Ротын командир». **16.00 — Үнгэтэ телевидени.** «Киногоор аяншалагшадай клуб». **17.00 — Үнгэтэ телевидени.** Боксоор Европын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн. Түгэсхэлэй наадан. Белградһаа дамжуулга. 17.2? — 17.30 — Забһарлалта. 19.30 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Танда, һайхан һаналаараа» гэһэн дамжуулга.

Улаан-Үдэ харуулна:

21.15 — «Ленин ба Буряадай АССР-эй гэгээрэл» гэһэн түүхын эрдэмэй кандидат Н. Д. Шулуновой хөөрөөн. 21.35 — Буряадай телевидениин ба радиогой арадай хүгжэмэй зэмсэгүүдэй оркестрэй концерт. 22.05 — «Совет хүн дэлхэй хараада...»

«Орбита» харуулна:

22.55 — **Үнгэтэ телевидени.** Футболоор уласхоорондын уулзалга. СССР-эй, А... лиин суглуулагдамал командануудай наадан.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

НОМГОН ДАЛАЙН НОГООН АРАЛНУУДААР...

2. САМПАГУИТА СЭСЭГЭЙ ОРОН

ЗАМАЙ ТЭМДЭГЛЭЛ

Ази түбиин зүүн-урдахи далайнуудай зэндэмэни гэжэ Филиппиные дэмышье нэрлэдэггүй гээшэ ха. Захагүй үргэн номин хүхэ далайн дундахи эдэ аралнуудта дүтэлхэ бүримнай эрье шадарай пальма, олеандра гэхэ мэтэ тропическа элдэб модонуудай пэгшэгэр ногоон ой, жэлэй дүрбэн сагта һалбаран ургажа байдаг үнгэ бүриин сэсэг, ногоон набша намаа хүнэй анхарал абаһаар лэ татаадхина.

Энэшье гайхалтай бэшэ ааб даа. Хүйтэн үбэл болодоггүй, хэзээдэ халуун дулаан байдаг тропикын ёһотойл бүһэлүүр соо оробо ха юмбибди. Мүнхэ ногоон ой модоор бүрхөөгдэһэн набтаршаг хаданууд, мүн хэзээ нэгэтэ халуун галаар соробхилон байһан аад, унтарһан вулкануудай шобогор оройтой хаданууд — эдэ бүгэдэ эндэхи оршон тойронхи байгаалииень жэгтэй гоё болгоно.

Филиппинэ долоо мянга гаран ехэ, бага аралнуудһаа бүридэдэг, тэдэнэй 800-дань хүн зон ажаһуудаг юм. Бидэ түрүүн ороной түб — Манила, удаань Минданао аралай Замбоанга хотонуудта хүрөөбди.

Хүн зониинь яһала хүндэшэ, холын оронһоо аяншалжа ерэһэн маанадые дулаанаар энеэбхилээр угтажа, баруун гарнуудаа дээрэ үргэн, хоёр хургануудаа ёдойлгожо, «эб найрамдал» гэһэн тэмдэг үгэнэ. Пароходһоо буумсаарнай гулдагар нарихан бэетэй, елэн хара үһэтэй, бага харашаг шарайтай сэбэрхэн басагад хүн бүхэнэй хүзүүндэ хангалтама үнэртэй үлхэмэл сампагуита сэсэгүүдые зүүлгээ. Тиихэдэ Замобоанга хотодо далайн хорхойн гэрхэнүүдые гоёор холбон үлхэһэн бэһал тиимэ зүүдхэл бэлэглээ. Бидэ 600 хүн Филиппинын түүхэдэ түрүүшынхеэ совет оронһоо ерэһэн аяншалагшад байгаабди.

Манила хотодо бүри урданай Европын готическа түхэл маягаар баригдаһан шоро шобогор оройтой католик шажанай һүмэнүүд, мүн мүнөөнэй элдэб эсын неоклассицизмын түхэл маягаар шэл-бетоноор баригдаһан олон дабхар гэрнүүд харгын хажуугаар жэргэнэн үнгэрнэд. Америкын, Японой заводуудта бүтээгдэһэн ялагар салагар лимузин, кадиллак автомашинанууд уһанай урдаһандал залгаа һүндэлнэ. Үйлсэ гудамжаарнь үнгын сэсэг намаа һалбарна, хаа хаанагүй ногоон саад, сэсэрлигүүд. Энэмнай Манила хотын түб — элдэб худалдаа наймаанай, андалдаа аралжаанай, мүнгэн сангай ехэ ехэ банкнуудай байдаг район гээшэ. Эндэ 400 баяшуул ажаһуудаг гэжэ оршуулагшамнай манда ойлгуулба. Нээрээшье харгын хоёр тээгүүр ногоон сэсэрлиг, саад соогуур умбаһан хоёр дабхар байшангууд жэрылдэнэ. Тэдэнэй үүдэн бүхэндэ полициин харуулшад харагдана.

— Элдэб тонуулшад, дээрмэшэдһээ зөөриеэ, өөрынгөө гэр бүлын аюулгүйе хамгаалхын тула баяшууд жэлдээ 20—25 мянган доллароор харуулшаниие хүлһэлжэ, үдэр һүнигүй харуулдаг юм, — гэжэ оршуулагшан хэлэнэ.

Тээ саашаа ябахадамнай үнөөхи гоё саад, сэсэрлигүүднайш үгы боложо, шабар шабха болоһон үйлсын хоёр тээгүүр һанги набта гэрхэнүүд харагдаба. Заримыень гэршье, сарайшье гэхын аргагүй, хабтагар жэбэрхэй түмэрөөр дээрэһээнь хажуу тээһээнь бага халхалһан оогошуу юумэнүүдэй хажуугаар шарбаа нюсэгэн үхибүүд, туранхай, муу хубсаһатай эхэнэрнүүд уйдхартай нюдөөр харан зогсонод.

Капиталай эзэрхэжэ байһан орондо баяшуулай, үгытэй зоной ажабайдал үдэр һүни хоёртол адли илгаатай гэдэг энэл даа. Филиппинэ аяар 300 гаран жэлдэ Испаниин миссионернүүдэй дарлалта доро байгаад, удаань таби шахуу жэлдэ Америкын капиталай һабарта бажуугдажа, мүнөөшье тэрэнһээ хүсэд мултараагүй. Мүнөө эндэ Америкын «Юнайтед Стейтс ньюс энд уорлд рипорт» компаниин 200 предприяти промышленностиин һудал барижа байна. Америкын баяшуул эндэхи хүдэлмэришэдэй үнэгүй ажалые хэрэглэн, айхабтар ехэ сэбэр ашаг олзо удхажа абана бшуу. Һүүлэй жэлнүүдтэ США Филиппинын хүгжэлтэдэ гэжэ миллиард шахуу доллар һомолообди гээд һайрхадаг. Теэд тэрэнь оронииe хүгжөөлгэдэ, хүн зоной ажабайдал һайжаруулгада зорюулагдаа бэшэ, харин эгээл түрүүн американ капиталай бүри баяжахал талыень хаража һомологдоо ха юм даа.

Тиимэһээ эндэ арад зоной ажабайдал һайжархаһаа байха, бүри муудажа байна. Ажалгүйдэлгэ, хулгай, тонуул, нюуса аралжаа наймаа хэхэ, басагад, эхэнэрнүүдэй бэеэ худалдаха гэхэ мэтэ капитализмын муу муухай шэнжэ бүрил элеэр харагдадаг болонхой. Орон дотор мүнөө 400 мянган залуушуул хаанашье һурадаггүй, ажалгүй байна. Бүхыдөө ажалгүйшүүлэй тоо жэлдээ 1,5—2 миллион болодог. Манила хотын үйлсөөр хэхэ юумэеэ оложо ядажа, миин зайгуултажа ябаһан залуушуулай олон гээшэнь түрибэлгүй. Эдэнэр аргаа ядахадаал элдэб хулгай, дээрмэдэлгэ хэнэ ха юм.

Элдэб үбшэн, хамшаг ехэ дэлгэрэнги. Бүхы наһаараа үлэн хооһон ябахадаа хүнүүд жииртэйл 35—40 наһа хүрөөд үхэдэг. Орон дотор арбан хүн бүхэнэй нэгэниинь лэ аргаламжа, эмшэлэлгэдэ хүртэхэ аргатай. Юуб гэхэдэ, тэрэнэй түлөө түлэхэ мүнгэн байхагүй бшуу.

Бидэ хоёр үдэр соо Манила хотын хэдэн музей, дурасхаалта газарнуудаар ябажа хараабди. «Плаца» ресторанда орожо, филиппинын зоной эдеэ барябди. Оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэжэ, Испаниин эзэмдэгшэдтэ саазалуулһан революционер, уран зохёолшо, врач Хосе Рицаль гэгшын хүшөөдэ венок табилсаабди. Мүн этнографиин музей, парк соо Филиппинын аралнуудай хүн зоной ямар байдалтай, ямар хубсаһа үмдэдэгые харуулһан хэдэн гектар газарта музей байна. Дороо модон тулгатайгаар арангалжа бариһан, дээрээ пальма модоной набша, хулһаар хушаатай гэрхэнүүд соо мусульман шажантай зон һуудаг юм ха. Филиппинэдэ 90 ондоо диалект дээрэ хөөрэлдэдэг элдэб бага яһатан ажаһууна. Ехэнхидээ зониинь англи, испан хэлэн дээрэ хөөрэлдэдэг.

Оронойнь гол һалбари хүдөө ажахы болоно. Хүн зоной гурбанайнь хоёр хуби хүдөө ажахыда хүдэлдэг. Пальма модондо ургадаг үхибүүнэй толгойн шэнээн кокосово һамарай досоохиие хатааһан копра — эдеэ хилын саана худалдажа, ехэ ашаг олзо оруулдаг. Энэ продукцяар Филиппинэ дэлхэй дээрэ нэгэдэхи һуури эзэлнэ. Мүн саахарай тростник, улһа, тамхи ургуулжа худалдадаг байха юм.

Хүдөөгэйнь хүн зоной байдал айхабтар хүндэ. Айл бүхэндэ оройдоол 1—2 гектар газар хүртэнэ. Ган гасуур болоходо тэндэнь мүртэй юумэ ургахагүй. Шатама халуун соо бүхэли үдэр хээрэ хооһоор хүдэлжэ абаха олзо доходшье байхагүй. Тиихэдэнь баян бүхэн 100—1.000 гектар хүрэтэр эгээл һайн газарыень эзэлжэ байна.

Арад зонойнгоо ажабайдалые һайжаруулхын тула президент Ф. Маркосой правительство зарим тэды оролдолго гаргана. Теэд колониализмын үлэгдэлые тиимэ түргэн усадхахань бэрхэтэй. Һүүлэй хэдэн жэлдэ хүнүүдэй ажалай түлөөһэн дээшэлүүлэгдээ юм ха, тиигэбэшье хүдөө ажахыда хүдэлдэг хүн үдэрэй оройдоол 4 песо абана, промышленна хүдэлэгшэдынь — 8 песо абадаг. Энээниие совет мүнгэндэ оруулбал, нэгэ түхэригтэ хүрэхэгүй болоно.

Филиппинэ США-гай тухиралгаар СЕАТО-гой ээрхэг түримхэй бүлэгтэ орожо, сэрэгэй зэбсэгжэлгэдэ ехэ мүнгэ зөөри гаргашална. Мүнөө 35 мянган сэрэгтэй һаа, тэдэнээ 2,5 миллион болгоё гэжэ генералнуудынь эрилтэ табина.

Энэ оронһоо бусаха дээрээ Маниладахи соёлой ордондо орожо, национальна дуу, хатарай «Байанихан» гэдэг ансамблиин концерт хараабди. Тэндэхи хүн зоной гоё һайхан, эреэн маряан хубсаһа үмдэһэн, яларһан толорһон зүүдхэл зүүһэн, харахан шарайтай, сэбэр гоё бэетэй хүл нюсэгэн хүбүүд, басагадай национальна хатар хатархыень, ирагуу һайхан дуу дуулахыень сэдьхэлээ ханан хараа, шагнаабди. Концертын түгэсхэлдэ тэдэнэр украин арадай «Черемшина» гэжэ дуу дуулан, маниие үдэшөө. Бидэ «мабухай» — «баяртай уулзатараа» гэжэ булта хашхаралдаабди.

М. НАМЖИЛОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: дээрэнь — «Байанихан» гэжэ ансамблиин артистка басагад; доронь — Филиппинын ниислэл Манила хотын үйлсэнүүдэй нэгэндэ.

Авторай фото.

(Эхинииинь июниин 7-ой номерто).

(Үргэлжэлэлынь хожом гараха).

● Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н-01477. Заказ № 00444